MOKSLO LAIPSNIAI

Vilius LĖNERTAS įsigijo chemijos daktaro laipsnį birželio mėn. pradžioje Heidelbergo universitete Vokietijoje. Jo inauguralinė disertacija iš organinės chemijos srities užvardinta „Eine neue Synthese von Hydrobenz (c, d) indolderivaten".

Minėtoji disertacija — didelis mokslo darbas, paremtas eksperimentiniais tyrimo rezultatais, gautaisiais bedirbant chemijos laboratorijoje Heidelberge apie trejus metus. Disertacija sudaro 98 psl. knygą. Išstudijuoti 157 mokslo šaltiniai. Disertacija priimta ir patvirtinta referento prof. Dr. Plieningerio ir koreferento prof. Dr. Wittigo.

Dr. Lėnertas taip pat yra ir diplomuotas chemikas. 1962.XII.1 jis išlaikė atitinkamus atsakomuosius diplominius egzaminus ir buvo įteikęs Gamtos-matematikos fakultetui diplominę disertaciją apie naujųjų B — aminorūkščių kai kurias reakcijas. Dr. Lėnertas studijavo chemiją Heidelbergo universitete devynerius metus.

Dr. Lėnertas yra gimęs 1937.IV.9 Klaipėdos krašte. Pradžios mokyklos mokslą jis iš pradžių ėjo Klaipėdos krašte, paskui, pabėgęs su tėvais iš Klaipėdos krašto dėl karo sąlygų, persikėlė iš pradžių į Daniją, paskui į Vokietiją, kur Hitzackere prie Elbės tęsė pradžios mokslą. Baigęs pradžios mokyklos septynias klases, stojo į Vasario 16 Gimnazijos antrąją klasę. Šią gimnaziją baigė 1957 m. kovo 28 d., išlaikęs visus reikalinguosius egzaminus prieš tam tikrą valdišką egzaminų komisiją, gaudamas iš kai kurių mokslo dalykų (matematikos ir kitų) labai gerus pažymius. Jo mokymasis gimnazijoje tiek buvo sėkmingas, kad jis galėjo peršokti aštuntąją klasę.

Dr. Lėnertas yra labai darbštus žmogus. Be chemijos studijų, jis dar rado galima prieš kiek laiko įsirašyti ir į Medicinos fakultetą medicinos studijuoti. Jis ypač domisi biochemija. Dr. Lėnertas randa laiko atvykti kas savaitę vienai dienai į Huettenfeldą ir čia dėsto mokiniams chemiją jau kelinti metai. Tai, rodos, pirmasis Vasario 16 gimnazijos auklėtinis, įsigijęs, tarp kitų mokslo laipsnių, ir doktoratą.

Dr. Lėnertas yra PLB Huettenfeldo apylinkės narys.

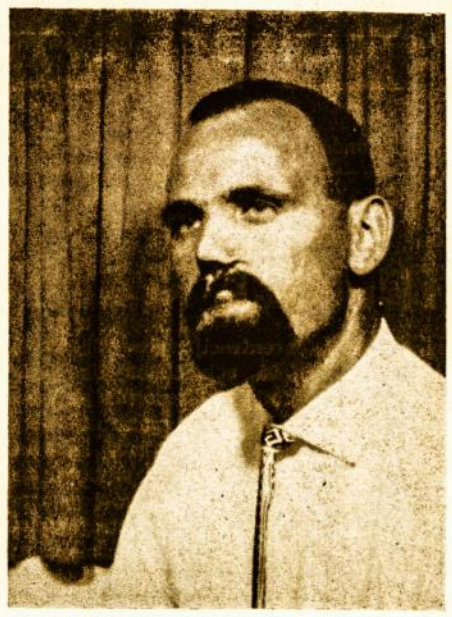

Vilius Lėnertas

Gerhardas Bauras

Gerhardas BAURAS birželio pradžioje įsigijo sociologijos magistro laipsnį Heidelbergo universitete Vokietijoje. Jis išlaikė atitinkamus diplominius egzaminus, prieš tai įteikęs Heidelbergo filosofijos fakultetui diplominę disertaciją apie bendrąją pabaltiečių pasaulėžiūrą. Savo disertacijoje jis pateikia bendrąją pabaltiečių pasaulėžiūros sintetinę apžvalgą, tam reikalui panaudodamas istorinę, archeologinę, tautosakinę ir kalbinę medžiagą.

Be sociologijos, Bauras studijavo universitete ir psichologiją.

Gerhardas Bauras yra gimęs 1940.I.14 Klaipėdoje. Dėl karo sąlygų atsidūręs Vokietijoje, iš pradžių lankė Neustadto stovyklos lietuvišką pradžios mokyklą. Vėliau, 1951 m., jis persikėlė į Diepholzą, kur lankė pradžios mokyklą, vėliau Vasario 16 gimnaziją. Baigė Vasario 16 gimnaziją 1961 metais, įsigydamas atestatą.

Magistras Bauras šeštadieniais atvyksta į Vasario 16 gimnaziją ir čia dėsto geografiją ir sportą žemesnėse klasėse. Ateity mano ruoštis doktoratui iš sociologijos srities.

Gerhardas Bauras yra PLB Huettenfeldo apylinkės narys.

S. Antanaitis

V. ŠLAITO EILĖRAŠČIAI „PERGALĖJE"

Sovietinių Lietuvos rašytojų sąjungos leidžiamasis „Pergalės" žurnalas birželio mėn. (Nr. 6) numeryje išsispausdino Vl. Šlaito 12 eilėraščių iš paskutinio jo rinkinio „Širdies paguodai", kuris DBLS buvo išleistas praeitų metų gale.

Išspausdinti jo eilėraščiai čia yra „Medinis tiltas", „Rugsėjo mėnuo", „Lietaus monologas", „Tuščioj pastogėj", „Trisdešimt metų", „Medalionas", „Širdies paveikslas", „Skarelė", „Su Turgenevu", „Kaip žiogai", „Žirnis prie kelio" ir „Pagal liaudies priežodį".

Eilėraščius skaitytojui pristatančiame žodyje žurnalas rašo:

„Vladas Šlaitas (g. 1920 m.) — viduriniosios kartos poetas, gyvenantis išeivijoje. Praėjusių metų pabaigoje Londone pasirodęs jo eilėraščių rinkinys „Širdies paguodai" — penkta Vl. Šlaito poezijos knygelė.

„Poeto vaikystė prabėgo Žemaitkiemyje, netoli Ukmergės. Baigęs Ukmergės gimnaziją, mokytojavo metus Tauragės apskrityje, po to dirbo Ukmergėje. 1943 m. nacių išvežtas priverstiniams darbams į Olandiją, po karo (nuo 1947 m.) apsigyveno Anglijoje, kur dirbo įvairiuose fabrikuose. Taigi, galima sakyti, veik visi Vl. Šlaito eilėraščiai sukurti svetur, toli nuo tėvynės, nors rašyti jis pradėjo dar mokydamasis gimnazijoje. Todėl jo poezijoje vyrauja gimtojo krašto pasiilgimas, šviesios vaikystės dienų prisiminimai, emigranto širdgėla ir pasimetimo tarp svetimųjų jausmas. Stipriai jo poezijoje prasimuša troškimas užsimiršti bei vienišumas, būdingas jautriam emigrantui, nejaučiančiam po kojomis gimtojo krašto žemės. Pirmasis Vl. Šlaito rinkinys išėjo 1949 metais.

„Spausdinami eilėraščiai — iš paskutinio Vl. Šlaito rinkinio".

392 NAUJI MEDIKAI

Birželio 24 d. Kauno medicinos institutas įteikė baigimo pažymėjimus 392 gydytojams, dantų gydytojams ir farmacininkams.

SEKMADIENIO RIMČIAI

POPIEŽIAUS JONO MINTYS

Anksčiau žmonėms buvo uždrausta kopti į šv. Petro bazilikos kupolą, kad jie nematytų popiežiaus, vaikščiojančio Vatikano soduose.

Jonas XXIII tą draudimą panaikino, pridurdamas:

— Bet kodėl tikintieji negali į mane žiūrėti? Aš nieko nedarau, kas galėtų juos papiktinti...

* * *

Jonas XXIII nemėgo būti vienas, ypač valgydamas. Nors protokolas reikalauja, kad popiežius valgytų vienas, jis negalėjo apsiprasti su šia taisykle.

— Aš atrodau tarsi nubaustas seminaristas, — skundėsi.

Kitą kartą pastebėjo:

— Aš atidžiai perskaičiau Evangeliją, bet neradau nė vienos eilutės, nustatančios, kad kas nors valgytų vienas. Kaip mes žinome, Jėzus mėgo valgyti draugėje.

* * *

Pop. Jonas prisipažino, kad jam sunku buvo užmigti naktį tos dienos, kada paskelbė antrojo Vatikano susirinkimo sušaukimą. Norėdamas nugalėti nemigą, jis pats su savimi šitaip kalbėjo:

— Giovanni, kodėl tu nemiegi? Kas valdo Bažnyčią — popiežius ar šventoji Dvasia? Šventoji Dvasia, tiesa? Taigi, Giovanni, miegok!

* * *

Kard. Roncalli, išvažiuodamas iš Bulgarijos, Sofijoje atsisveikino šiais žodžiais: „Kur aš bebūsiu pasaulyje, kiekvienas bulgaras, turėdamas rūpesčių ir naktį atvykdamas į mano namus, atras mano lange uždegtą žvakę. Jis turės tik pabarškinti, ir durys bus jam atidarytos, ar jis būtų katalikas, ar ortodoksas. „Brolis iš Bulgarijos", — užteks šito titulo. Jis atras nuoširdžiausią viešnagę".

Parengė **J. K.**

JONAS AVYŽIUS

Kaimas kryžkelėje

ROMANAS

(85)

AMŽINĄ ATILSĮ...

Du bėriai, sunkiai įsirėžę, tempia į kalnelį vežimą, apkaišytą medžių šakomis. Viduryje juodas grabas. Aplinkui, kaip apie puotos stalą, susėdę giesmininkai.

— Kyyyrie eeleison!

Seni, iškilerę balsai. Greit jiems giedos.

Įkandin vežimo — žmonių būrys. Juodas, susikūprinęs. Įvairaus amžiaus ir lyties, bet daugiausia moterys ir senimas. Lietutis krapija ant grabo, ant vienplaukių, gilaus susimąstymo nusvarintų galvų. (Vakar iškentėjo neliję, o šiandien vėl pra kiuro, lyg tyčia). Prislėgti žvilgsniai kaip surūdiję kastuvai rauso išlytą, nejaukią žemę: visi čia atsidursime, visi...

— Kyyyrie eeleison! Kristau, išgirsk mus, Kristau, išklausyk mus. Pasaulio atpirkėjau...

— ... melskis už dūšias...

Nuo koplyčios kelio viduriu ateina zakristijonas balta kamža, aukštai prieš save laikydamas didelį juodą kryžių. Už jo kunigas su evangelija rankoje, iš abiejų šonų po klapčiuką. Varpinėje su iškilmingu liūdesiu muša varpai. Velionės garbei ir jos vyro — gero kataliko garbei. Iš tiesų, seniai Liepgiriai matė tokias iškilmingas laidotuves. Negana kunigą parvežė, pašventins duobę, dar ir sutikimas su kryžiumi, klapčiukai, varpai, gedulingos pamaldos su dvidešimt keturiomis žvakėmis ant altoriaus, dar graudus pamokslas prie duobės.

— Šventa Matilda, patronka dūšios...

— ... melskis už dūšias...

Kapinių vartai plačiai atlapoti. Karstas, siūbuodamas ant keturių vyrų pečių, įplaukė į mirusių uostą. Žmones sugėrė kryžių ir medžių tankumynas. Jau nelyja. Tiktai kur-ne-kur kapsi vandens lašai, pra simušę pro tankų lapijos stogą. O kol pasibaigė gedulingos mišios su dvidešimt keturiom žvakėmis ant altoriaus, visai nusigiedrijo. Net saulutė žvilgterėjo iš po prasiskirsčiusių debesų į šviežiai išraustą duobę. Gūdžioje tyloje skamba kunigo balsas. Prislėgtas, beviltiškas, šaukiantis tyruose. Ištikimą krikščionę palydime į paskutinę kelionę... Paliko dukterį, mylimą vyrą... Raudokite, žmonės, gero artimo netekę, bet džiaukitės, pavydėkite jai, nes kas čia, žemėje, kantriai nešė Viešpaties uždėtą kryžių, tas per amžių amžius linksminsis danguje... Nes kas laikinoje savo buveinėje buvo pažemintas, tas amžinoje bus išaukštintas, kas čia buvo pasmerktas, ten bus išteisintas, kas žemę laistė ašaromis, tas danguje šypsosis ir juoksis, šlovindamas galybių viešpatį per amžių amžius. Amen...

Jautresnė ranka siekia nosinaitės, kita tiesiog kumštimi trina akis. Šniurkšėjimas, atsidūsėjimai. Pirmosios smėlio saujos pabiro ant karsto. Lapinas kūkčioja garsiausiai už visus, kaip ir dera mylinčiam vyrui.

— Ant žėlaunų pietų kvietė. Ar eisim?

— Ko ten? Palydėjom, ir užtenka.

— Suktas senis.

— Amžiną atilsį buvo gera moterėlė.

— Taigi, ne gyvuosius, mirusią reikia pagerbti.

— Et, mirusiai vis tiek. Manai, Lapinas iš pagarbos jai iškėlė tokias laidotuves?

Tai šnekos, skirstantis iš kapinių. Žmonės leidžiasi nuo kalnelio į kaimą. Aukštesni, tiesesni, pažvalėję. Kiekvienas slaptai džiaugiasi, kad už akmeninės sienos, žaliame kryžių miestelyje, liko ne jis, o kitas. Amžiną atilsį duok mirusiems, viešpatie...

Per gedulingus pietus vėl šnekos. Prislopintos, nedrąsios, nutraukiamos atodūsių, dažniausiai veidmainingų, nors valgių ir gėrimų iki kaklo. Gera buvo amžiną atilsį... Vargšas Motiejus... Sunku bus vienam.

Žmonių skysta — vos vienas stalas apsėdęs. O kai laidojo amžiną atilsį tėvelį, netilpo troboje. Tuzinas žvakių degė. Ir dabar tuzinas, bet jos nemirkčioja, negęsta nuo griausmingos giesmės kaip tada. Nebėr giedotojų. Senieji išmiršta, o naujų nebepriauga. Nebėr... Karksi kaip varnos apie dvėselieną. Nė vieno doro žmogaus, nė vieno tikro draugo, net Krūminis neužėjo. Ir ko norėti. Juk susirinko ne iš meilės, o iš užuojautos, iš gailesčio, nes ne kiekvieno širdis užleidžia paspirti koja gulintį.

— Beveik trisdešimt metų pragyvenome su amžiną atilsį... Negaliu skųstis, Viešpats nenuskriaudė. Duok Dieve kiekvienam tokią moterį, kaip amžiną atilsį...

— Nutilk, tėve!

Tai Goda. Nuožmus balsas — pilnas paniekos, pykčio — lekia per stalą. Ir toks pat žvilgsnis lekia per stalą, sugriebia tikrą tėvą už atlapų, purto, daužo per veidą. Tikrą tėvą!

Šakutė skambėdama nulėkė po stalu. Pūkšdamas lenkiasi, siekia. Pastalė juoda kaip kapo duobė. Kojos, kojos, kojos... Nė vienos širdies, nė vienos galvos, nė vieno žmogaus už stalo. Tik šlapiu kapų smėliu aplipusios kojos. „Nutilk, tėve!" Dukters žodžiai, bet juose nebėr dukters.

Kuo arčiau vakaras, tuo dažniau trinksi krautuvės durys, o galop visai nebeužsidaro. Vilė ruošiasi sukaitusi; nespėja nei įpilti, nei atsverti kiek reikiant, bet savo laimei drąsią, taiklią akį turi, mikli, tad daug negalvojusi seikėja viską iš akies ir kaip šimtas genių medį kala tik, tarškina skaitliukais ir šluoja pinigus stalčiun, neretai pamiršdama grąžą — toks pašėlęs darbo įkarštis merginą apėmęs. Tau saldainių, vaikuti? Prašau! Tamstai druskos? Palauk, pirma šitai pilietei cukraus atsversiu. Kur čia prašė žibalo? Lūkterėkit valandėlę — kol daugiau tokių atsiras. Negi kiekvieną kartą plausiuos rankas? Tamstai, mamyte, duonos? Tuojau, tuojau... Ką? Baronkos silkėm atsiduoda? Duokit atgal! Suvalgys ne tokie poniški... Alaus! Kam alaus? Kas prašė alaus? Pirmoj eilėj tiems, kam nereikia sverti. Degtukų nereikia sverti, cigarečių nereikia sverti, muilo nereikia sverti. Prašau, prašau, prašau... Prekės be svorio. Dar alaus nereikia sverti. Tiesa, prarūgęs, kaip paprastai, nes šviežią miestas išgeria, bet kaimo Jurgiui bus geras. SuviršKins... Kam alaus? Kas čia prašė alaus?

Plaukuota ranka siekia per žmonių galvas. Pilki gumbuoti pirštai kaip medžio šaknys apraizgė paduotą butelį. Nusinešė. Vienas kampe jau geria... Tiktai tamsesnį, ir kažkodėl nuplėšta etiketė... Dabar dviese malšins troškulį. A, ir trečias ateina! Alus gerti sveika...

Kitame kampe kažkas sukriuksėjo. Gryniausiu kiaulės balsu. Sutartas ženklas: stipresnio prašo... Vilė susisuko kaip vijurkas ir dingo kažkur tarp alaus dėžių ir maišų. Tartum žemė prarijo. Po keliolikos sekundžių išplaukė su permatomu buteliu rankoje.

— Ei ten, kertėje! Kas prašė limonado?

Butelis tikrai su limonado etikete, o kaip ten iš tikrųjų, tai žinoti tiems, kurie kriuksėjo. Ak, tos Toleikio išmonės... Jo, teisybė, nebėra, bet parėdymai liko. Štai ir sukis, kad nori, vykdyk planą... Nors, atvirai kalbant, nenusiskriaudžia: perpilant į kitą butelį, vis nulaša po gramelį.

Vėl kriuksėjimas.

— Ei ten, prie durų! Kas prašė limonado?

Neatsiliepia.

— Kas norėjo limonado?

— Duok man, jei niekas neima, — paprašė Gaigalienė ir kiša rublį su kapeikom.

Vilė butelį už kakliuko, šlumšt po bufetu. O Gojelių Simas tuo tarpu kriuksėdamas pro duris. Suskis! Vėl išdirbs sienlaikraštyje. Per kaimą jau eina jo įšgalvotas dvieilis:

Naują receptą Vilė išrado:
Sunkti degtinę iš limonado.

Įėjo Martynas. Įtūžusiu žvilgsniu aplėkė prisikimšusią krautuvę; vėl vežimėlis girgžda senomis vėžėmis... Prieš liūtis darbo dieną krautuvė būdavo kaip iššluota; vienas kitas išgerdavo paskubomis alaus butelį ir kiūtindavo lauk, o jei kas užsimanydavo šimto gramų, tai arba taip mikliai prarydavo, kad nė nepastebėsi, arba vogčiomis įbrukęs į kišenę stipresnės buteliuką, krypuodavo ieškoti ramesnės vietos. O dabar... Pasienyje vėl guli ant stulpelių senoji lenta, kurią Vilė buvo išmetusi, pradėjus pirmininkauti Toleikiui. Ir ne vieniša, ne plika, o nusėdusi šnekiais įraudusiais vyrais.

— Kokia proga?

Širmulys pritilo, bet nė viena ranka nenusileido su buteliu, nelindo už nugaros, nesistengė pasprukti, kaip anksčiau būdavo. Visi žiūrėjo į jį, nekaltai šypsodamiesi — svetingi, atlaidūs, geraširdiški, — ir toje apsimestinu kvailumu persisunkusioje atmosferoje Martynas pajuto kažką giminingo su anuo vakaru Toleikio atsikraustymo dieną, kada krautuvėje, atsisėdęs štai ant tos pačios neobliuotos lentos, laistė savo žlugimą.

— Martynai, prisėsk prie mūsų, — pakvietė Pomidoras. —Kašėtai, pakelk, bral, pasistiprinimą iš kertės.

— Pasispauskim, vyrai.

— Į sveikatą, broli, — užgėrė Andrius.

Martynas drebančiais pirštais sužnybo smakrą. Kažkas iš besigrumdančių užmynė ant kojos. Jam pasirodė, kad tai padaryta tyčia. Vos susivaldė, nespyręs į brolio pratiestą stikliuką.

— Kokia proga, klausiu? — pakartojo. — Sekmadienis? Vestuvės? Vardadienis?

— Kaip tai kokia? — atsiliepė Kašėtas. — Progų daug, pirmininkė. Strazdas persikėlė į savo namą, gyvena su Nadia. Gera proga? Gera. Lapinienę užkasėme. Priklauso apverkti? Priklauso. Naują malūnininką turim — Krūminių Juozą. Reikia apgerti? Reikia. Šileika, mačiau, slampinėja po trobą. Pasveiko žmogus. Galima pasidžiaugti? Galima. Prancūzą, girdėjome, išvežė kažkur prie Vilniaus į nevispročių koloniją. Nebegrįš mūsų Pruncė. Kaimas liko be savo durniaus. Rimta proga išgerti? Rimta!

Krautuvėje nugrumėjo kandus juokas.

— O lietutis, pirmininke? — pasigirdo saldus Vingėlos balsas. Sąskaitininkas sėdėjo ant lentos, įsispraudęs į kampą, ir Martynas jį tik dabar pastebėjo. — Žmogus galingas, o debesio valdyti nemoka. Tad ir sėdime, pupyte uoga, kol pasigailėjęs į šalį nuvairuos. Nepasididžiuok, Martynai, priglausk užpakalį. Susidaužkime, pakelkime trenksmą. Greičiau išgainiosime lietų, pupyte uoga.

— Kad šiandien nebelyja... — kažkieno balsas nuo durų.

— Rytoj galėsime eiti prie kukurūzų, — kitas balsas.

— Taigi. Per maža sėklos sumaknojome į purvą.

— Vagys! — staiga pratrūko Martynas. — Manote, nežinau, už kieno pinigus geriate? Nesvarbu, kad nesučiupau už rankos. Grūdų prisivogėte per sėją, parazitai! Kolūkio gerą puntate be jokios sąžinės!

— Na, bral, Martynai! — pašoko Pomidoras.

— Nevaidink šventuolio! Ir tu toks pat ponas. Neprieini prie grūdų, tai cementą, plytas... Ir tu, Vingėla! Negali nieko pavogti, tai padedi kitiems pavogtą pragerti. Lauk, girtuoklių gauja!

Tyla. Martynas sunkiai alsuoja, atsišliejęs bufeto. Girdėti, kaip vaikšto svarstyklės. Staiga piktas, nieko gero nelemiantis juokas.

— Dvidešimt aštuoni hektarai. Šešios tonos grūdų. Nieko sau! Galėtume neblogai pagerti, jei pinigai už tuos rugius būtų ant stalo.

— Sukčiai... — žiobtelėjo Martynas.

— O tu, broli? — tyliai paklausė Andrius. Pro lūpos plyšį geltonuoja kreivas iltinis dantis. Aštrus... — Ką judu su Naviku padarėte? Ne centneriu, ne dviem — šimtais tonų apgrobėte žmones, o reikalauji, kad gerbtume kolūkio turtą?

Brolio žodžiai kaip šalti šakės ražai susmigo į krūtinę. Martynas išblyško, drebančiom rankom degasi cigaretę, godžiai rūko. Tartum mirtininkas, gavęs užtraukti paskutinį dūmą.

— Taigi... Žmogus paėmė grūdą — vagis! Į teismą jį! O čia braukšt visą saują ant vėjo, ir nekaltas.

— Kur ten kaltybė! Dar kitą graudena... Kaip kunigas: bara parapijiečius, kam nedorai gyvena, o pats duoda garo su šeimininke.

— Juokai juokais, bet kad iš tikrųjų... Iš kur žmogus saugos bendrą labą, jeigu pats šeimininkas nesaugo?

— Ką pirmininkas! Yra aukštesnių ponų už jį.

— Taigi, brolyčiai. Sėji ir nežinai, ar piausi. Galvoji, turėtų būti taip... na, tavęs nesiklausę, padaro kitaip. Niekais paverčia tavo darbą ir nori, kad būtum sąmoningas, susipratęs. Nevogtum, negirtuokliautum... Bet kaip, brolyčiai, kaip? Kad gerklė pati žiojasi, matant tokią neteisybę. Ne šeimininkai mes!

— O taip vadina.

— Pasityčiojimas!

(Bus daugiau)

Anais senaisiais laikais...

Butegeidietis — TRYS LENKŲ KAVALERIJOS PRASIVERŽIMAI MŪSŲ FRONTO UŽNUGARIN

Kavalerija yra raitoji kariuomenė, raitija, raitininkai. Kavalerija pasižymi savo judrumu. Žygiuoja ji raita ant arklių, kau jasi pėsčia ir raita. Ta ginklo rūšis labai brangi, savo laiku buvo būtina. Dabar arklį pakeitė motoras, kovotojas atsidūrė už plieno šarvų, o kardo ir karabino vietoje įteikė jam kulkosvaidį ar patranką. Jis pasidarė dar judresnis ir žymiai galingesnis.

Lenkija savo atsikūrimo laikotarpiu turėjo jos gana apsčiai ir labai plačiai naudojo ją. Ji siųsdavo ją visada ten, kur buvo silpniau ginamas frontas, kur buvo spragų, tuštumų. Užpakalyje, kitąsyk net jos priešakyje žygiuodavo kitos ginklų rūšys. Taigi kavalerijos junginiai sudarydavo judrius avangardus ar ariergardus. Ji naudota ir atskiriems ypatingiems uždaviniams įvykdyti. Pirmuoju atveju kavalerijos uždaviniai būdavo suderinti su kitų ginklų rūšių veiksmais. Antruoju atveju jos veiksmai būdavo dažniausiai savarankiški, nesuderinti su kitų ginklų rūšių veiksmais.

1920.X.9 d. lenkai užėmę Vilnių, kurį laiką jame viešėjo, ilsėjosi, tvarkėsi, pildėsi ir rengėsi tolimesniems veiksmams. Pagaliau X.13 d. pasijudino iš Vilniaus ir sutelktomis šarvuotų automobilių bei visų ginklų jėgomis puolė mūsų pozicijas Ražkažių-Bukiškės-Didžiosios Rėšės riboje. 7-tas pėst. pulkas buvo priverstas atsitraukti į Rėšės upelio ribą, o X.14 lenkai buvo atsidūrę net visai arti Maišiagalos.

X.15 d. 7-tas pėst. pulkas, šiek tiek persigrupavęs, be to, sustiprintas viena šaulių kuopa iš 4-to pėst. pulko, šarvuotų automobilių ir artilerijos remiamas, vykdė priešpuolį. Priešpuolis pasisekė. Lenkai buvo nuvyti iki Rėšės upelio krantų ir per jį. Naktį frontui išlyginti prasiveržusieji dalimis buvo atitraukti kiek atgal — iki kaimyninio bataliono pasiektosios ribos, kame apsikasta ir pasirengta atremti lenkų puolimus.

X.16 d. lenkai surengė stiprų puolimą visame 7-to pėst. pulko bare. Visos lenkų atakos buvo atmuštos. Lenkų puolimas liko bevaisis. 7-to pėst. pulko bare frontas stabilizavosi.

PIRMASIS LENKŲ KAVALERIJOS PRASIVERŽIMAS MŪSŲ FRONTO UŽNUGARIN

Lenkai, pastebėję silpniau ginamas pozicijas Paberžės rajone, ilgai nelaukę, pasinaudojo ta vietove ir X.21 ar 22 d. Vilniaus-Paberžės-Širvintų kryptimi mūsų fronto užnugarin pasiuntė 13-tąjį ulonų pulką. Atrodo, kad lenkų 13-tasis ulonų pulkas turėjo uždavinį suimti mūsų I divizijos štabą Juodelių kaime, Širvintų valsč. Ekspedicija jiems pasisekė: buvo suimti I divizijos vadas generolas Nastopka ir divizijos artilerijos viršininkas, kuriuos išsigabeno nelaisvėn. Kiti karininkai ir kareiviai išsibėgiojo ar išsislapstė. Kitų objektų jie nepuolė. Lenkų 13-tojo ulonų pulko veiksmai nebuvo suderinti su bendro fronto veiksmais.

Šiam lenkų 13-tojo ulonų pulkui atsiradus ties Širvintomis ar I divizijos užnugaryje, 7-tas pėst. pulkas pasijuto esąs apsuptas. Išvengti visokių galimų netikėtumų 7-to pėst. pulko vadas nusprendė (ar gal turėjo nurodymų panašiam atvejui) atsitraukti kiek atgal ar į sekančią gynimosi poziciją, ir nakties būvyje 7-tas pėst. pulkas atsitraukė iki Širvintos upelio ties Širvintais ir užėmė poziciją Porų-Avižionių-Alionių riboje. Kaimynai: iš dešinės— 4-tas pėst. pulkas, iš kairės — 9-tas pėst. pulkas.

Kiek tą naktį buvome atsitraukę, tiek teritorijos užėmė lenkai.

Taip baigėsi pirmasis lenkų kavalerijos prasiveržimas mūsų fronto užnugarin.

ANTRASIS LENKŲ KAVALERIJOS PRASIVERŽIMAS MŪSŲ FRONTO UŽNUGARIN

Lenkai, susižavėję X.21 ar 22 d. 13-tojo ulonų pulko prasilaužimo rezultatais, sumanė tą dalyką pakartoti, įsitikinę sulaukti panašių rezultatų. Sutraukė pranešančių jėgų ties Giedraičiais. Puolė Giedraičius. Pralaužė frontą. Pro pralaužtą frontą šiaurės kryptimi pasiuntė 13-tąjį ulonų pulką, kuris X.27 d. pasiekė Želvos miestelį. I divizijos vadas, kurio būstinė buvo Ukmergėje, lenkų įsiveržimui likviduoti paskyrė tris batalionus, po vieną batalioną iš 7-to, 9-to ir 2-ro pėst. pulkų. Iš mjr. Petruičio kalbos turinio ir tono gaunant uždavinį pulkui I divizijos štabe ir divizijos štabo telefonogramos N. 32 yra pagrindo manyti, kad I divizijos vadas paskyrė ir vieną bendrą viršininką visai rinktinei ir kad tuo bendru viršininku buvo paskirtas mjr. Petruitis. Uždavinys rinktinei telefonogramoj 32 N. nurodytas toks:

„1920 X — 29
Divizijos štabas 14 val.
Telefonograma
32 N.
2 pėst. pulko vadui.

Lenkai gan žymiomis jėgomis, stumdami mūsų kairiojo sparno dalis, nuo Giedraičių šiaurės kryptimi, pasiekė Poželvos ir Vidzeniškių rajonų. Iš Poželvos prieš juos veikia 7 pėst. pulko batalionas. Iš Malėtų 9-to pėst. pulko operuoja trys kuopos prieš lenkus Giedraičių kryptimi. **Jums** (mano pabraukta, B.) išsiųsti vieną batalioną per Pošešolką Poželvos link, susirišti su ten veikiančiomis 7 pėst. pulko dalimis ir bendrai vyti priešą Giedraičių link. Susirišti toliau su 9 pulko dalimis ir su 7-tu pulku, kurio kairysis sparnas yra Šešolki.

Laikyti budrų ryšį su divizijos štabu.
Pulk. leit. Adamkavičius"

Kita telefonograma tokio turinio:

„1920 —X— 29
I div. štabas
N. 33.
2 p. p. vadui.

Divizijos vadas įsakė vieną tamstos batalioną pastatyti atsargoje Vidziškių rajone.

Štabo viršininkas
Vyr. leit. Lonskoronskis"

(Pulk. J. Petruitis, Laisvę ginant T. II, 206-207. II laida, Vaga. J.A.V. 1953).

Mjr. Petruitis nepanorėjo būti rinktinės viršininku. Batalionų vadai tarėsi tarp savęs dėl bendrų veiksmų prieš lenkus. Taigi mūsų fronto sąlygose gimė „sovietas" ar „parlamentas" su savo partijomis bei frakcijomis. Silpnas ryšys su užnugariu, o tarp batalionų jokio. Rinktinė, nevadovaujama vieno bendro viršininko, sudarė gramozdišką ir sunkiai valdomą junginį.

X.30 d., žvalgybos žiniomis, lenkai buvo Želvos miestely ir Mateikiškių kaime. Lenkų raitininkų pulkas pasijuto esąs atsidūręs keturių batalionų maiše (iš šiaurės trys batalionai, ir iš pietų vienas batalionas). Kad nebūtų mušamas kiekvienas dalinys atskirai, 13-tojo ulonų pulko vadas vakaro prieblandoje surinko visą pulką į Bastūnų kaimą ir ten apsinakvojo.

Puolimas prasidėjo X.30 d., 20 val. 2-ro pėst. pulko batalionas pagal susitarimą puolė Mateikiškių-Dvareliškių-Karališkių-Pusnės kaimo kryptimi. 7-to pėst. pulko batalionas puolė: Želva-Bikoniai-Bastūnai-Pusnės kaimas. Pusnės kaime abu batalionų vadai turėjo susitikti ir susitarti dėl tolimesnių veiksmų. Pradėjus puolimą, abu batalionų vadai atsidūrė prieš netikėtą staigmeną. Priešo nerado nei Želvos miestelyje, nei Mateikiškių kaime. Priešas buvo pasitraukęs nežinoma kryptimi. Atrodo ,kad trūko nuolatinės ir budrios žvalgybos, kuri turėjo sekti priešą. 2-ro pėst. pulko batalionas, pasiekęs Mateikiškių kaimą, sustojo. Iš Mateikiškių k. bataliono vadas pasiuntė ltn. Jakobsoną su pėsčių žvalgų būreliu išžvalgyti Rasališkių, Želvos, Laumėnų, Karališkių ir Dvareliškių rajoną.

„Leit. Jakobsonas su pėsčių žvalgų būreliu perėjo per Rasališkius, Želvą, Laumėnus, Karališkius, grįžo į Dvareliškius ir apsistojo. Bataliono vadui pasiuntė pranešimą, kad šiame rajone priešo nesurado". (Pulk. J. Petruitis, Laisvę ginant T. II, 211).

Želvos apylinkėje Laumėnai yra treji. Laumėnų palivarkas yra 0,5 km į pietų vakarus nuo Karališkių. Šitas punktas neturi nieko bendra su žvalgybos maršrutu. D. Laumėnai yra apie 1 km į žiemių rytus nuo Dvareliškių. Iš Laumėnų pasiekti Karališkius reikia pereiti per Dvareliškių kaimą. Dvareliškių kaimas atžymėtas galutiniame. Šitas maršrutas taip pat abelutiniame. Šitas marštrutas taip pat abejotinas. Belieka tik vienintelis maršrutas — tai Rasališkiai, Želva, Bikoniai, Laumėnai (Laukėnai) (iš Želvos pakeliui į Bastūnų kaimą), Karališkiai, Dvareliškiai.

Keisti 2-ro pėst. pulko bataliono vado kpt. Noreikos veiksmai. Susitarta puolimą pradėti X.30 d., 20 val. Pradėjus susitarimą vykdyti, jis pakeitė jį iš pagrindų, nepranešdamas savo kaimynui, tų pačių kautynių dalyviui, 7-to pėst. pulko bataliono vadui. Kpt. Noreika aiškiai žinojo, kad tuo momentu, kai 2-ro pėst. pulko batalionas įėjo į Mateikiškių kaimą, 7-to pėst. pulko batalionas (jo vadas vyr. ltn. Balnas) įžengė į Želvos miestelį. Šiuo atveju tiko ryšio patrulis, bet ne žvalgomasis būrelis. Iš tokio kpt. Noreikos sprendimo susidarė padėtis, kad priešakyje žygiavo 7-to pėst. pulko batalionas, o jo užpakalyje ltn. Jakobsonas su pėsčių žvalgų būreliu. Kyla klausimas, ką ltn. Jakobsonas žvalgė (prie šą ar 7-to pėst. pulko bataliono veiksmus)? Kada ltn. Jakobsonas pasiekė Laumėnus, 7-to pėst. pulko batalionas buvo ties Bastūnų kaimu. Ltn. Jakobsonui tebesant Laumėnuose ar tik išėjus iš Laumėnų Karališkių link, įvyko susidūrimas tarp 7-to pėst. pulko bataliono ir lenkų raitininkų Bastūnų kaime ar ties Bastūnų kaimu. Susidūrimas įvyko ne be triukšmo. Tą triukšmą ltn. Jakobsonas turėjo girdėti, nes atstumas nedidelis.

Kai dėl 7-to pėst. pulko bataliono veiksmų detalizavimo Širvintų-Paškonių-Želvos-Bikonių-Laumėnų-Bastūnų - Giedraičių kelio kryptimi, palieku pasisakyti tuo laiku buvusiam 7-tos kuopos vadu ltn. J. Černiui (vėliau majorui), kuris gyvena Vokietijoje.

2-ro pėst. pulko batalionas puolė tuštumą iki pat Pusnės kaimo. Reikia pasakyti, kad tik vietos savybės atvedė jį į Pusnės kaimą. Pusnės kaimo rajone jis užklupo besitraukiančius lenkų raitininkus iš Bastūnų kaimo, Giedraičių link. Tai buvo X.31 d. auštant.

7-to pėst. pulko batalionas, sutikęs organizuotą priešo pasipriešinimą Bastūnų kaime, šoko atgal, ir atrodo, kad priešo sekimu negreit tepasirūpino, kitaip sakant, priešą truputį pagąsdino ir paliko jį ramybėje.

Lenkai po susidūrimo su 7-to pėst. pulko batalionu, ilgai nelaukę, išvyko (traukėsi) į sekančią gynimosi poziciją ar į sekančią stabdymo ribą. Pakeliui, Pusnės kaimo rajone, turėjo susidūrimų su 2-ro pėst. pulko batalionu.

Ties Dudėnų kaimu į lenkų raitininkų persekiojimą įsijungė 9-to pėst. pulko batalionas.

Kaip matome, pradėjus pulti lenkus, iš karto metasi į akis organizuotumo stoka. Veiksmai buvo negriežti, nedarnūs. Batalionai veikė kiekvienas savarankiškai ir be tarpusavio ryšio. Vienas žvalgo, kažko laukia. Susitarta puolimą pradėti X.30 d., 20 val., o iš Mateikiškių kaimo išvyksta tik X.31 d., 4 val. Kitas, susidūręs su lenkų raitininkais ties Bastūnų kaimu, atšokęs nežinia ko delsia, laukia. Susidaro vaizdas, kad susitarimas liko susitarimu, o veikimas veikimu. Pagaliau ties Giedraičiais, Bekupės dvaro rajone, 2-ro ir 9-to pėst. pulko batalionai buvo patekę į maišą. Teko trauktis, bet su dideliais nuostoliais. Kai 7-to pėst. pulko batalionas atvyko ir įsijungė į kautynes, lenkų priešpuolis buvo lokalizuotas, lenkai buvo priversti grįžti į savo pozicijas.

Iš X.31 d. į XI.1 d. naktį lenkų raitininkai pasitraukė iš šios pozicijos. Pasitraukė paskubomis. Atrodo, kad lenkų raitininkams pasitraukti galėjo turėti įtakos 7-to pėst. pulko 1-mos kuopos nakties puolimas Šešuolių dv.-Giedraičių kryptimi. Grįžęs sužeistas 7 kuopos vyr. psk. Petkevičius pranešė 8 kuopos vadui ltn. Olšauskui (Ališauskui), kad lenkai yra pasitraukę, bet ltn. Olšauskas pranešimo neįvertino ir nepranešė bataliono vadui.

XI.1 d. auštant buvo pasiųsta žvalgyba Giedraičių kryptimi. Žvalgyba lenkų neberado, jie buvo atsitraukę.

Batalionų vadų tarpe prasidėjo derybos dėl tolimesnių veiksmų. Iškilo nuomonių skirtumai. Nė vienas bataliono vadas su savo batalionu nenorėjo eiti pirmuoju Giedraičių link palei vieškelį. Nebuvimas bendro viršininko fronte pagimdė „sovietą" ar „parlamentą" su savo partijomis bei frakcijomis ir su „veto" teise.

Rinktinė nerado lenkų Giedraičiuose, jie buvo atsitraukę į sekančią stabdymo ribą Glinciškių rajone.

Rinktinė, pasiekusi Giedraičius, pasijautė išdidi dėl savo veiksmų, bet apie ryšį su 7-tu pėst. pulku taip ir užmiršo. Atsirado ir 2-ro pėst. pulko vadas mjr. Petruitis.

X.31 d. vakare, mūšiui pasibaigus, kpt. Noreika savo pranešime 2-ro pėst. pulko vadui, charakterizuodamas savo kaimynus —mūšio dalyvius (7-to ir 9-to pėst. pulkų) batalionų vadus, štai kaip pasisakė: „Su kaimynais baisi netvarka; svarbiausia tas, kad per daug vadų — niekas nežino, kas kam priklauso, o kur daug vadų, ten visada sunku". (Pulk. J. Petruitis, Laisvę ginant T. II, 221-223. II laida. Vaga. A.J.V. 1953). Kpt. Noreika savo pranešime 2-ro pėst. pulko vadui kaltino savo kaimynus (7-to ir 9-to pėst. pulkų) batalionų vadus, tų pačių kautynių dalyvius, kurie nesutiko paklusti jam. Jie su kpt. Noreika skaitėsi kaip lygus su lygiu, bet ne kaip su viršininku. Kpt. Noreika nebuvo jiems viršininku. Tas matyti ne tik iš paskirties, bet ir iš veiksmų.

Pažiūrėkime, kaip lenkai pasisakė dėl šių kautynių: „Ilgose kautynėse tas (13-sis ulonų pulkas, B.) pulkas, turėdamas didelius nuostolius, sulaikė didesnių lietuvių pėstininkų jėgų žygiavimą ir palengvino jų sulaikymą ties Giedraičiais". (Rotmistras M. Michniewicz-Hetman, Vilniaus kavalerijos brigados reidas Kėdainių kryptimi. Vertimas. Mūsų Žinynas Nr. 28, 53 1926 m.).

(Bus daugiau)

SUSITIKIMAS SU NUOTYKIU

Nelabai seniai užsukau sykį į tokį klubą. Į mūsų klubą, reiškia. Na, ką? O ko man neužsukt? Manot, kad neįdomu savoj padangėj pasidairyt, pažiūrėt, kaip ir ką susipratę lietuviai veikia? Bet, žinote, taip sau paprastai, alaus atsigėrus, „augo girioj ąžuolėlis" padainavus, gal dar su baro patarnautoju boksais pasikeitus, tai gi menka medžiaga. Negi rašysi žmogus laikraštin, kad, va, užsukau į tokį ten klubą, norėjau atsigert „blakentano", bet perkalbėjo mane klubo pirmininkas, o gal klubo sekretorius, o gal klubo ekspirmininkas... Nesugaudysi žmogus, kas ten do gyvasta mane perkalbėjo. Taigi, vadinasi, nerašysi gi, kad labai svarbus asmuo sakė, jog nuo to „blakentano" nosis paraudonuoja, o vėliau, sakė, paskutinėj stadijoj reiškia, rausvai melsva virsta... Ką čia, su tokia medžiaga nei pėsčias, nei raitas.

Bet aš, suprantat, irgi žmogus arbūzų prisivalgęs. Šonu įslinkau, vadinasi, į klubą ir, nė skrybėlės nenusiėmęs, „Byr", sakau angliškai. Reiškia, duokit alaus. Na, ir ką? Nei labas, nei sudiev — davė. Nė nemirktelėjęs, suprantat, putojantį bokalą ant baro pastatė. O aš ką? Nieko. Barmanas tyli, nekalbu ir aš: ko čia man kalbėti? Aš anglas, reiškia. Nesuprantu „forineг langvič".

Pasiėmiau alų ir nulindau į kertę. Prie staliuko atsisėdau. Gurkšnoju sau pamažu. Dairaus. Žmonės renkasi. Moterys. Vyrai. Vaikai. Toks nemažas kudlotas šuo, vizgindamas uodegą, įbėgo. Visus nosim bakstelėjo, išsitiesė po staliuku ir ėmė blusinėtis.

Kai tiek publikos prisirinko, kad ėmė prie baro stumdytis, aš pakilau ir einu. „Am sori", sakau angliškai. Reiškia, atsiprašau, praleiskit. Garsiai, suprantat, kalbu. Tegul visi žino, kad svetimas. Kad, vadinasi, gali drąsiai sau kalbėtis. Atvirai, taip sakant. Medžiagos man, suprantat...

Prisigrūdau prie baro, pabarškinau moneta į tuščią stiklinę. „Džentelman", sakau mandagiai, „a engliš cigarets ju af?" Reiškia, prašau man papirosų. O barmanas? Nieko. Pokštelėjo pokelį į alaus klaną. „Plys", sako. Vadinasi, prašau, rūkykite. Aišku, kaip diena, pagalvojo: va, simpatiškas anglas lankosi mūsų klube. Na, suprantama. Aš angliškai, laisvai sau, vadinasi. O ko? Kitas ir anglas nepasakytų, kad aš ne anglas.

Prasistūmiau atgal prie staliuko. Užsirūkiau ir dairaus. Publikos, kaip nu. Visi tik kalba, šnekučiuojasi, iš mažų stikliukų gurkšnoja. Vienam būrely, girdžiu, jau ir bartis mėgina, kitame pragertas balsų stygas derina. Na, medžiaga, bet nelabasis kad ją kur — skysta. Ką čia, atvirai: ne medžiaga, žinote, o gryna tautinė tragedija! Nebent apie tą šunį: išvaizda paprasta, mat, bet išlaikymas labai nešuniškas. Aš — vadinasi, normaliai — jau aštuntą bokalą tuštinu, o kudlius vis po stalu daužosi, azartiškai pats sau uodegą kramto, tai viena, tai kita koja šunų priešus iš užausių tremia...

„...Poetas..." staiga išgirdau. Na, ir va, pagalvojau, baigta, atpažino! Galas visai mano medžiagai! Dabar jau nieko daugiau neišgirsiu, kaip: „Prašom, išgerkit..."

Na, bet gi ir malonu, kad, suprantat, ir provincialai kultūros, reiškia, milžinus gerbia. Ką čia, aš faktų netušuoju. Atvirai viską, vadinasi...

Kukliai šypsodamasis, atsisukau. Žiūriu — sėdi vienas su šilkiniu kaklaraiščiu, tokiu margu, taip sakant. O kitas su propeleriu. Moderniškas tas propeleriuotas, tik plaukai trumpi, kaip amerikono. Bet tuoj supratau, kad ne apie mane kalba.

„Dar ko", sako margasis, „beprotėlis, sakytum".

„Bet girdėjau", sako propeleris, „tapo Trakus".

„Kur tu, ponas, Trakus... Išterlioja geros drobės kavalką rudais, atsiprašant, dažais! Tiesiog sarmata. Sužinos anglai, kad iš Lietuvos — ir baigta. Visus byteliais pavadins. Į sveikatą".

„Į sveikatėlę. Ar tik nebūsi iš Vilniaus? Neužsigauk, kad spėlioju, bet taip savotiškai į modernų meną žvelgi, kad..."

„Ne, aš iš Maišiogalos. Bet svieto mačiau. Ir apie meną nusimanau. Rubensas, pavyzdžiui. Gal girdėjai? Tai tas, kur žmoniškas moteris dažė. Tik paskui, rodos, ar tik ne Paryžiuj, baisų skandalą pakėlė. Tai prancūzai aiškiai pasakė: važiuok sau ponas, iš kur atvykęs. Ir žiūrėk, kad čia daugiau nosies nekištum".

„Rubensas... m... na, tai gal apie Čiurlionį ir Galdiką, ir Urboną, ir Račkų, na, ir apie Miliulį būsi girdėjęs?" „Račiaus ir Miliučio nebeatsimenu. Tur būt, kokie prieškariniai... Bet Čiurlionį žinau, buvo geras choras. Tik ensembliu vadinosi. Į sveikatą".

„Į. Matau, kad nesnaudi... Na, sakyk, o ką galvoji apie rūpintojėlių gamintojus? Ar nemanai, kad jie buvo bent Chartres katedros statytojų kalibro? Bevardžiai vieni, kaip kiti...

„Nedaug aš apie kalibrus... Pasakojo, sodyboj šauliai duobės kasa, bet kokius kalibrus ir kam tos duobės, tai, ponas, žinai, ne man paporinti..."

„Šitaip, šitaip... Suprantu. Taigi, kalibrai. Na, bet drąsiai — apie rūpintojėlių drožinėtojus, kaip manai? Mokėjo, a?"

„O ką?"

„Taigi, kad reiškia drožinėt. Reiškia, atrodytų, mokėjo medį, vadinasi, apdirbt... Išdirbt, supranti... Apie medį — — nusimanė, a?"

Žmogus su margu kaklaraiščiu nieko neatsakė, tik įtariamai pažiūrėjo į propeleriuotąjį, apsižvalgė, ar kas nežiūri, ir, kažkaip nepastebėjęs, kad aš į juos atstatęs ne tik ausis, bet ir akinius, atsikrenkštęs nusispiovė į parketą. Propeleris tuoj ištraukė iš kišenės labai didelę dryžuotą nosinę ir ėmė šluostytis prakaitą.

„Gal išgeriam dar po vieną?" sako, energingai sausindamas kaktą.

„Man, ponuli, viskės. Bet nesuprantu, kodėl mane taip tardai. Negražu".

„Damit, neužsigauk", sako propeleris. „Aš iš Amerikos. Medžiagą renku".

Šito ir man buvo per daug. Atsirado, mat, skrajojantis ubagas! Iš Amerikos! Medžiagą dar!

„Veit vuon minut", sakau. Reiškia, prašom čia per daug nesikarščiuot. „Is genof", sakau, „trobel meik..." Reiškia, prašytumėm mėgint susivaldyt, o ne iš žmonių šaipytis. Dar norėjau į stalą kumščiu tvot — parodyt, vadinasi, kad nejuokauju, bet čia margasis pasišiaušė.

„O pats", sako, „su auksiniais akulioriais, iš kur būsi? Ar tik kromo kur nepametei?"

Čia aš taip supykau, kad vos vos susilaikiau bokalu per kvailą galvą nevožęs. O ką? Aš, vadinasi, žmogų užstoju, ginu, o šis — mane šmeižt! Nieko. Susivaldžiau. Sušilau, suprantat, susiraukiau, bet susivaldžiau. Tik, žinote, taip sau pro pirštus į dergimą irgi negalima!..

Išpūčiau krūtinę ir pakilau, atsistojau. Parodyt, vadinasi, kad aš ne iš pačių mažųjų.

„Kitą kartą", sakau, „būbaliau, nežinodamas su kuo kalbi — biški mandagiau..."

„Ar mandagiau?" sako margasis. „Tai pala, aš tau tuoj visai mandagiai..."

Ir, tikėsit ar ne, strykt — pašoko ir užsimojo, reiškia... Puolė mane, kaip koks raumojantis Himalajaus džiunglių tigras!

Bet čia atsitiko toks keistas dalykas: tas azartiškas kudlius — tikrą tiesą sakau, ne mano šunelis, pirmą kartą savo gyvenime tam klube jį ir išvydau, — taigi kudlius suurzgė ir griebė margajam už kojos! O šis ką? O gi ką — mostelėjo rankom, suriko: „Ratavokit! Vilkinis!" ir krito aukštielninkas dar vis prakaituojančiam medžiagos rinkėjui iš Amerikos į glėbį...

Tai prašau, aš viską atvirai, mielai, taip sakant, į laikraštį parašyčiau, bet — kad gi patys matot — medžiagos, vadinasi, nėra, ir baigta. Kaip anglai, reiškia, sakytų: „Piniš."

Al. N. Dičpetris

PALANGOS KRANTELIAI

Dar vis tebesibastau svetimų kraštų pakrantėmis, kaip tas amžinas žydelis: plaukioju svetimais laivais. O anądien patekau taip beplaukiodamas į Švedijos Umea miestelį.

Vėjas pūtė visą laiką iš Suomijos. Švedų pakrantėje užpūtė mus ledų kalnais. Laivo bosas nenorėjo mokėti 12000 kronų ledlaužiui. Kapitonas pasiėmė sau visą atsakomybę, ir pradėjom slinkti į Suomių pakrantę, nes ten nebuvo ledų. Bet ties Kielio kanalu plaukiant užėjo rūkas. Bijodami ledų, truputį pasidavėm į kairę.

Pakilo triukšmas, pradėjo švilpti kaukti iš visų pusių, kad laivai nesusidurtų. Estai tik šaukė: „Kurato, kurato, gal būt, į rusų rankas patekom!"

Kai saulutė prašvito, tai viskas nutilo, ir pastebėjom krantą.

Karininkas pranešė, kad čia yra Lietuva. Plaukėm pro Palangą. Tuojau pakeitėm kursą, norėdami nutolti nuo kranto, kad rusų žvalgyba neužpultų mūsų.

Aš pro žiūronus stebėjau krantus. Žvalgiaus į visas puses. Dykuma, ne dykuma. Atrodo, lyg būtų atomas suardęs. Tik smėlio kupšneliai su krūmokšniais, o ir tie parudavę. Nieko ten judant nemačiau. Kad nors žuvėdrų būtų, bet ir tų nemačiau. Gal ir joms nustatytas laikas, kada pradėti atostogauti tose dykumose...

Labai gerai atsimenu, kai buvau jaunas, tai visur ten slinkinėjau po visus kampelius. Kur tik žvelgiau, visur žaliavo. Paukšteliai čiulbėjo, lakštingalos giedojo, o žmonių judėjimas! Čia Birutės parkas. Tarp tų pušų ten vaikštinėjau, per tas kopas šokinėjau, lindau į bangas, į baltas puteles.

Prisiminęs anuos prieš 30 metų buvusius senus laikus, nusirengiau, pasiėmiau virvę ir kibirą, pririšau kibirą, pasisėmiau tų baltų putelių ir užsipyliau ant savęs ties Palanga. Kad ir šalta buvo, pasijutau, kaip naujai užgimęs.

Kai žvilgterėjau į savo draugus, jie visi irgi drebėjo. Mat, aš visai buvau pamiršęs, kad mes esame rusų vandenyse.

V. U.

Europos lietuvių kronika

LONDONAS

AMERIKOS LIETUVOJ

Pasaulio lietuvių jaunimo kongresas ir dainų šventė sutraukė į Ameriką lietuvius iš viso laisvojo pasaulio. Neatsiliko ir Anglijos lietuviai, aplankydami šį didžiulį kraštą suvažiavimų proga. New Yorke, Brooklyne ir Washingtone, jau nekalbant apie Chicagą bei Dainavos stovyklą, kur suvažiavo jaunimas, šiandien gali išgirsti, kad čia buvojo vienas ar kitas Anglijos lietuvis.

Bene pirmas New Yorke pasirodė stud. Romas Kinka, o Washingtone — Kastulė Noreikaitė, kuri aplankė Lietuvos Pasiuntinybę Amerikos sostinėje.

DBLS pirm. J. Vilčinskas su žmona taip pat atvyko į Ameriką praleisti vasaros atostogų ir ta proga aplankė žymesnes vietas. Birželio 21 d. jie apsilankė Vliko būstinėje ir „Darbininko" redakcijoje. Savo vizito Vlike proga DBLS pirmininkas susipažino su Vliko ir LLK darbuotojais. Išreikšdamas padėką Vliko pirm. V. Sidzikauskui už jo nenuilstamą darbą, vadovaujant mūsų veiksniams, ir norėdamas pareikšti DBLS Valdybos dėkingumą V. Sidzikauskui už nuoširdžius ryšius su Londono liet. organizacijomis, DBLS pirmininkas įteikė V. Sidzikauskui DBLS nario kaklaraištį. Įteikimo metu buvo pasikeista kalbomis, dalyvaujant kitiems LLK nariams.

Birželio 24 d. DBLS pirm. J. Vilčinskas buvo Washingtone ir ta proga aplankė Lietuvos Pasiuntinybę, kur pasikalbėjo su Pasiuntinybės Patarėju Dr. S. Bačkiu bei kitais Pasiuntinybės darbuotojais.

Amerikoje šiomis dienomis oras buvo labai gražus, o temperatūra svyravo tarp 80 ir 95 laipsnių F. pavėsyje.

RAŠYTOJAS J. TININIS LONDONE

Su kitais trim lietuviais bendrakeleiviais atvykęs iš Kalifornijos, JAV, porai mėnesių pasidairyti po Europą rašytojas Juozas Tininis pradžiai pasuko į Londoną, čia lankėsi Lietuvių Namuose ir trumpam išvažiavo į Herefordą pas Valterius. Paskui pasuks į Europos žemyną.

Su juo atskridusios Dr. M. Gimbutienė ir N. Railaitė pasiliko Europos žemyne.

ALGIRDAS LANDSBERGIS IR JO JUMORAS LONDONE

JAV gyvenąs rašytojas Algirdas Landsbergis liepos pradžioje atvažiuoja ilgesniam laikui į Europą ir ta proga trumpam sustos Londone.

JAV lietuvių kolonijose jis nebe kartą buvo jau suruošęs įdomius literatūros vakarus-rečita ius, kurių metu skaito ir vaidina savo draminių veikalų ištraukas. Tokį mums visiškai naują dalyką nutarta suruošti dabar ir Londone. Čia jis skaitys ir vaidins ištraukas daugiausia iš savo parašytųjų komedijų. Žodžiu, tasai susitikimas Londono lietuvių su rašytoju Alg. Landsbergiu žada būti linksmas.

Susitikimą - literatūros vakarą ruošia DBLS Londono I skyrius liepos 9 d., šeštadienį, Londono Lietuvių Klube (345A Victoria Park Rd., E. 9).

Pradžia 7.30 val.

ALEKSO KAZAKEVIČIAUS LAIDOTUVĖS

Liepos 2 d. Londono ligoninėje mirė Aleksas Kazakevičius, 42 m. amžiaus, gyvenęs 414 Corfield St., E. 2.

Laidotuvės įvyks antradienį, liepos 12 d., 9 val. ryto, nuo Lietuvių bažnyčios.

GRĮŽO ATOSTOGŲ

Kun. Petras M. Urbaitis, salezietis, atlydėjo į Londoną septynis Saleziečių gimnazijos moksleivius, vykstančius atostogų pas savo tėvelius.

Kun. Urbaitis pasiliks Anglijoj ir Skotijoj iki liepos mėn. galo.

STOVYKLA IR SĄSKRYDIS

Jaunimo Metų proga organizuojama berniukų stovykla Alpių kalnuose. Priimami berniukai nuo 10 iki 14 metų amžaus.

Išvykstama iš Londono Lietuvių Namų liepos 31 d., sekmadienį. Pakeliui porai dienų bus sustota Paryžiuje.

Be to, rugpiūčio 1-15 d.d. organizuojamas buvusiųjų Saleziečių gimnazijos auklėtinių sąskrydis ir kelionė aplink Italiją.

V. JANULEVIČIUS EMIGRAVO

Nidos spaustuvėje dirbęs V. Janulevičius su motina emigravo į JAV, kur įsikūrę jų giminės.

TIK PER 10 DIENŲ...

Trumpam vasaros sezonui ir už labai papigintą kainą siūlome ypatingai gerus ir praktiškus siuntinius, kurie pristatomi į Lietuvą *oro paštu per 10 dienų*.
Šie tokie praktiški ir reikalingi siuntiniai suteiks jūsų artimiesiems malonią staigmeną ir netikėtą paramą, tad nepraleiskite šios retai pasitaikančios progos ir pasinaudokite šiuo mūsų specialiu pasiūlymu.

MERGUŽĖLĖ (01)

Itališkas labai populiarus lietpaltis, vilnonė kostiumui arba vasariniam paltui medžiaga, 4 jardai gėlėtos šilkinės suknelei medžiagos, 1 nailono skarelė, 1 šilkinė labai graži gėlėta skarelė, 2 poros geriausių nailono kojinių, 1 nepermatomo nailono bliuskutė.

KAINA £22.0.0.

BERNUŽĖLIS (02)

Nailoniniai spalvoti arba balti viršutiniai marškiniai, 1 terilino kaklaraištis, vilnonė vasariniam kostiumui medžiaga, arba juoda kostiumui medžiaga, 1 specialus labai stiprus itališkas lietpaltis, viena pora nailono kojinių su 6 mėnesių garantija, 1 be rankovių su kostiumu dėvimas megztukas.

KAINA £22.0.0.

Jungtinis *Merguželės* ir *Bernužėlio* siuntinys kainuoja
TIK £41.0.0.

Siunčiame ir jūsų pačių sudarytus siuntinius (tik naujų prekių). Tokius siuntinius (iki 22 lbs) galite adresuoti mums, ir mes juos išekspedijuosime į Lietuvą už Inturisto imamą mokestį. **Mūsų sąskaitos už per mus jūsų pasiųstus į Lietuvą siuntinius suteikia teisę gauti atitinkamą Income Tax sumažinimą.** Prie tokių siuntinių galime pridėti šį tą ir iš mūsų kataloginių prekių. Siųskit užsakymus, reikalaukit pavyzdžių ir kainininkų:

BALTIC STORES LTD.

(Z. JURAS)

421, HACKNEY ROAD, LONDON, E.2.
Telef. SHO 8734

SENIAUSIOJI ŠIOJE SRITYJE LIETUVIŲ FIRMA.

Greitas, garantuotas ir gavėjo parašu patvirtintas pristatymas!

Atstovai: Anglijoje — A. Kuzmickas, 31 Milton St., Eccles, Manchester. JAV — L. Venckus, 7030, So. Talman Ave., Chicago, Ill. Australijoje — K. Stankūnas, 5 Markwell St., Brisbane, Qnland. Kanadoje — A. Kusinskis, 124 Park St., Sudbury, Ont.

MŪSŲ RĖMĖJAI

Apsimokėdami už „Europos Lietuvį" ar Nidos Knygų Klubo leidinius, šie tautiečiai buvo malonūs pridėti aukų lietuviškam spausdintam žodžiui paremti: 21 šil. A. Čebatoriūnas, 11 šil. P. Gugas, 5 šil. L. Švalkus, po 3 šil. J. Kinka ir J. Beinoras, 2.6 šil. A. Pačkauskas, po 2 šil. V. Jurevičius, K. Savonis ir B. Sagurskis.

LIETUVIŠKOS PAMALDOS

BIRMINGHAM — liepos 10 d., 11 val., 21 Park Rd.
NOTTINGHAM — liepos 10 d., 12.30 v. St. Patrick's bažn.
BRADFORD — liepos 17 d., 12.30 val.
ROCHDALE — liepos 24 d., 12 val.

BRADFORDAS

SŪKURYS BRADFORDE

Maždaug prieš pusę metų naujai persiorganizavusio Sūkurio pirmieji žingsniai pasirodė Bradforde lietuvių Vyties Klubo salėje. Tai buvo užuomazga, nors ir nediduko, sąjūdžio, gal ir ne visai naujo.

Aną šeštadienį tas pat Sūkurys, tik jau gerokai papildytas nauju atžalynu — gražiu būriu jaunų mergaičių, visoje pilnumoje gražiai užsirekomendavo susirinkusiems lietuviams į Textilės salę Bradforde.

Pirmuoju programos punktu buvo A. Bučio vienaveiksmis scenos vaizdelis „Čigonė išbūrė". Tai buvo lyg ir pynė pašnekesių, šokio ir dainos Joninių išvakarėse, kur jaunimas ir senimas rinkosi švęsti Jonines.

Vos pirmieji vaidintojai pasirodė scenoje, tuojau tarp jų ir publikos užsimezgė glaudus ryšys: jų šokius ir dainas palydėjo nuoširdžios ir pelnytos publikos katutės. Juo labiau, kad visi žinojo, jog šis Sūkurio pasirodymas buvo rengiamas su meile dainai, su meile tautiniam šokiui ir su meile savo tautiečiui.

Iš šio pasirodymo išskirtina čigonė I. Virks, kuri ar ne pirmą kartą pasirodė tokiame vaidmenyje. Jos drąsūs, pasakyčiau, čigoniški judesiai, jos perveriantis akių žvilgsnis darė ją tikrai čigoniška. N. Burbaitė labai gražiai pašoko jaunos čigoniukės šokį. Jos grakšti figūra ir drąsūs judesiai žavėjo susirinkusius. Tik gaila, kad tas jos šokis buvo toks trumputis. O galėjo būti keletą kartų ilgesnis, galėjo dar ilgiau žavėti publiką. Juk čigonės paprastai šoka iki pailsdamos.

Tik ar ne per mažai jaunimas įsijungė į bendrą Joninių išvakarių programą? Jaunimas daugiau šoko, o senimas daugiau dainavo. Man atrodo, būtų daug pilnesnis vaizdas, jei visa scena būtų paskendusi dainose. Juk lietuvis mėgsta dainą: jis dainuoja, kai liūdi, ir dainuoja, kai jam linksma. O ką šnekėti apie Joninių išvakares, kai viso kaimo jaunimas susirenka ir dar svečių pasikviečia!

Gražų A. Bučio dekoracijų vaizdovietį papuošė mūsų jaunosios mergaitės savo jaunatve ir gražiais tautiniais rūbeliais. Bendras vaizdas, iš tolo žiūrint, atrodė, kaip gražus lietuvaitės darželis, papuoštas įvairiaspalvių gėlių žiedais.

Antroje programos dalyje dainavo Sūkurys: Sūkurį, Ramunėlę, Nusvirusias vyšnias, Grįšim, Lielius, Prie vartelių ir Ai, ai, ai. Vyrai padainavo Raitelį, o moterys Ar tu, broli, liūdi?, Lydėk mane, berneli ir Aguonėlę. Dainos praskambėjo viena gražiau už kitą. Tik gaila, kad programoj neparašyta, kas tas dainas rašė ir kas jas komponavo. Tačiau žinau, kad Sūkurio, Nusvirusių vyšnių ir Ar tu, broli, liūdi yra A. Bučio žodžiai ir T. Buroko muzika.

Dainas akordeonu gražiai palydėjo I. Virks. Jos akompanimentas puikiai papildė bendrą dainos sąskambį. Aš tikrai norėčiau išgirsti jos ne tik akompanimentą, bet ištisą akordeono koncertą. Muzikinės dalies vedėjas, o kartu ir aktyvus šio vieneto dalyvis yra T. Burokas, kurio dėka susirinkusieji išvydo šį gražų sūkuriečių pasirodymą. O tautinius šokius parengė O. Peleckienė.

Vik. Ignaitis dėkojo susirinkusiems, kurių buvo iš Leeds, Huddersfieldo, Manchesterio, Lee, Rochdale, Bolton, Halifaxo ir kitur, dėkojo programos dalyviams ir ponioms įteikė gyvų gėlių puokštę. O muzikinės dalies vedėją T. Buroką papuošė gražiu iš žmonos gėlyno nuvogtu bijūnu.

J. Vaidutis

ŠERGALIUS ATSISVEIKINANT

Bemaž visi Bradfordo lietuviai susirinko į Vyties Klubo salę atsisveikinti su išvykstančiais senukais Šergaliais aną šeštadienio vakarą. Jie nepadarė didelių darbų Bradforde, neišaugino talentų šeimoje, bet savo širdingumu laimėjo Bradfordo lietuvius.

Šergalienė visada buvo susirūpinusi, kad visi būtų susimokėję DBLS nario mokestį, kad nebūtų pamirštas Tautos Fondas, visada besišypsanti ir savo svečius bevaišinanti vis kokiomis karčiomis ašaromis... Ji buvo didžiausia Tautos Fondo rėmėja Bradforde.

J. Šergalis, net ir ligonis būdamas, nepamiršo bendrųjų lietuvių reikalų:

— Kaip būtų gražu ir gera, kad mes turėtume savišalpos kasą, — aiškindavo visiems kiekviena pasitaikiusia proga.

Jis buvo ir pirmasis tos kasos narys, kai ji buvo įsteigta Bradforde.

Šergaliai buvo vienintelė šeima Bradforde, kurių visi vaikai įsijungė į lietuvių visuomenę ir buvo aktyvūs jos nariai: Jurgis su Antanu geri sportininkai; Jurgis rūpestingas Vyties Klubo pirmininkas, o Antanas Klubo valdybos narys. Visi čia gerai pažįsta O. Šergalytę-Peleckienę. Ji visiems šypsosi ir visus apibara, nes ji yra bemaž nuolatinė Vyties Klubo administratorė. Jos akys turi visus ir viską matyti. Ji vietos lietuvių mokykloj mokytoja. O kai prieš kiek laiko vietos mokykla buvo sunegalavusi, ji važinėjo į Huddersfieldą ir ten susirinkusi vaikų būrelį mokė. Ji nuolatinė tautinių šokių grupės vadovė ir mokytoja. Šoko net ir televizijos programoj. Ir kai lietuvių mergaičių sumažėjo, o vietos talentai nepanoro įsilieti į vietos lietuvių veiklą, Onutė (taip daugelis ją ir vadina) pasikvietė šio krašto dukras. Jas mokė, auklėjo ir globojo. Ir jei kai kas skundžiasi, kad mūsų jaunimas nekalba lietuviškai ir nenori bendrauti su lietuviais, tai Onutės tautinių šokių grupės šokėjos — šio krašto dukros, išemigravusios viena į Kanadą, o kita į Australiją, ten įsijungė į lietuvių bendruomenę, šoka tautinius lietuvių šokius ir laiškus poniai Onutei rašo lietuviškai!

Laimingos kelionės į užjūrius!

J. V-tis

MANCHESTERIS

DARIAUS IR GIRĖNO MINĖJIMAS

LVS „Ramovės" Manchesterio skyrius liepos 16 d., šeštadienį, 5.30 val., Lietuvių Socialinio Klubo patalpose (121 Middleton Rd., rengia iškilmingą

DARIAUS IR GIRĖNO MINĖJIMĄ.

Programoje kpt. Andruškevičiaus paskaita ir meninė dalis, kurios metu pasirodys T. Buroko vadovaujamas Bradfordo „Sūkurys", ponių kvartetas ir dar kitų dalykų ir tai dienai pritaikytus eilėraščius deklamuos S. Kranauskas.

Po programos bus šokiai. Gros gera kapela. Bufetas veiks iki 11 val. Šokiai baigsis 11.30 val.

Kviečiami visi iš toliau ir arčiau atvykti į minėjimą ir tuo pagerbti mūsų žuvusius Atlanto nugalėtojus.

Skyriaus Valdyba

VOKIETIJA

IŠVEŽTŲJŲ MINĖJIMAS MIUNCHENE

Po daugelio metų ir vėl pasiryžo lietuvių, latvių ir estų bendruomenių komitetai Miunchene bendrai paminėti 1941 m. birželio mėn. įvykusių masinių išvežimų aukas Pabaltijyje. Minėjimo rengėjų skonis ir kruopštumas jau pasireiškė, gavus gražiai apipavidalintus, skoningus, dienai pritaikytus pakvietimus, kurie buvo išsiuntinėti ne tik pabaltiečiams, bet ir kitų tautybių atstovams, organizacijoms, įtakingiems asmenims. Gražiai išpuoštoje salėje su lietuvių, latvių ir estų vėliavomis, perjuostomis juodu kaspinu, susirinko gausus skaičius svečių, nežiūrint tai, kad oras buvo karštas ir labai palankus laikui praleisti saulėje ir prie vandens. Daugelis lietuvaičių atvyko tautiniais rūbais ir tuo vėl pademonstravo mūsų tautinių rūbų grožį kitataučiams.

PLB Miuncheno Apylinkės Valdybos pirmininkas A. Brakauskas, atidarydamas minėjimą, supažindino dalyvius su statistiniais išvežtųjų iš Pabaltijo duomenimis. Pagrindinę šio minėjimo kalbą pasakė prof. Dr. Juozas Eretas iš Bazelio. Ji buvo dalyvių labai atidžiai išklausyta. Prelegentas nušvietė sovietų įvykdytus žiaurumus Pabaltijo valstybėse. Profesorius pabrėžė, kokia kilni ir reikšminga veikla emigracijoje ir įžiebė tikėjimą ir viltį, kad anksčiau ar vėliau visos smurtu pagrobtos ir okupuotos tautos atgaus savo nepriklausomybes, kad tokio masto diktatūra ilgai išsilaikyti negali.

Estų solistas Riivald gražiai padainavo keturias dainas, o lietuvių pianistas Antanas Smetona davė Bethoveno, Gruodžio, Čiurlionio ir Chopino kūrinių koncertą, tuo apvainikuodamas vykusį PLB Miuncheno Apylinkės V-bos iniciatyva suruoštą bendrą visų Pabaltijo tautų minėjimą.

Ši šventė dar arčiau suartino mus su mūsų bendro likimo paliestais kaimynais latviais ir estais, išryškino ir atnaujino sovietų padarytąsias skriaudas.

Gauta visa eilė užuojautų, sovietų terorą smerkiančių laiškų ir telegramų, tarp kurių ir buvusio Ukrainos min. pirmininko (dabar antibolševikinio bloko tautų prezidentas). Jis rašo: „Su estais, latviais ir lietuviais mes giliai liūdime, prisimindami rusų masinio išvežimo aukas, ir kartu protestuojame visam pasauliui prieš tironų viešpatavimą ir tikime, kad bendroje kovoje ir su Dievo pagalba mūsų tautos vėl atgaus savo laisvę ir nepriklausomybę".

Juozas

Skaitytojų laiškai

DĖL PASIKALBĖJIMO APIE BRADFORDĄ

Gerb. Redaktoriau,

norėčiau būti bešališka, bet kartais žmogus negali, girdėdamas pašalinius pasisakant. Džiugu, skaitant apie mūsų jaunuolių darbus ir pasiryžimus. Gražu turint ateičiai tautos atstovų, bet skaudu buvo skaitant J. Kuzmionio interview su V. Galbuogyte. Skaudu, kad 18 m. jaunuolė įsisąmoninusi tik blogąsias puses, kurios gal reiškiasi tik labai mažame nuošimtyje mūsų visuomenės. Kodėl J. Kuzmionis nerado reikalo to jai išaiškinti?

Vandutės atsakymai teigiami ir neigiami, ir netikiu, kad jie būtų be pašalinės įtakos. J. Kuzmionis puikiai mus žino ir galėtų padėti jai suprasti, kas ją išstūmė iš lietuviškos veiklos ir niekino. Šmeižtų Vandutės vardu neteko girdėti, nors aš Bradforde ilgiau gyvenu už ją. Žinau, kad Vandutės gabumams pavydo buvo, bet tai jos veiklai netrukdydavo. Bradforde prieš 4-5 metus vienokiu ar kitokiu būdu skautuose, lietuviškoj mokykloj, taut. šokiuose kiekvienas galėjo parodyti savo gabumus. Gali ir šiandien. Be to, Klubas visus remia ir padeda. Vandutė irgi buvo prašyta padėti net vyresniem už save. Bradfordo skaučių draugovėj ji buvo palikta adjutante, kad savo lietuviškumu ir skautišku patyrimu remtų mažiau patyrusią, bet vyresnę draugininkę. Kur dingo jos skautybė, artimo meilė ir Bradfordo skautai?

Ne, Vandute, visuomenė tavęs neišskyrė! Ji tave mylėjo ir mylėtų, jei tu pajėgtum nors kiek praplėšti tuos raiščius, kurie tave nesąmoningai varžo.

Į klausimą „Ko trūksta čia gimusiam jaunimui?" — atsakymas puikus ir neginčytinas. Mokančių liet. kalbėti ir rašyti tai neliečia, tai ko mums jaudintis? Nemokantieji mokykimės, proga šešt. mokykloj. „— Kas dėl jų darytina?" — „Nieko"!? Vandute, mokslo siekia net seniai. Kodėl norinčių nemokyti? Nenorinčius paraginti, ar ne tiesa? Dainų reikšmę išaiškinti. Iš patyrimo žinai: dainuoja visi. Dainos kalbą gilina.

Paskutinis atsakymas kai kam skaudžiausias. Vagie, kepurė dega! Kuriems tai neatitinka, turėtų nereaguoti. Kiti — už teisybę nepykite. Tiesa, kad prie degtinės daug patriotizmo. Kai išsipagiriojam — gražios idėjos lieka, bet jų vykdymo nematyti.

Kai dėl inteligentų, tai jie dirbo, kol atsirado „inteligentiškesnių visažinių", sukėlusių nesantaiką. Šiandien trūksta abejų. Visažiniai sumaišė ir išnyko, o kiti nebegrįžo. Kaip visus grąžinti, kad vėl jaustųsi viena šeima? Kritika to nepasieksime. Kiekvienas turi gerų ir blogų pusių.

Gerb. J. Kuzmioni, padėkite Vandutei išvystyti drąsą vėl įsijungti į jaunimo eiles, giliau juos pažinti, įeiti individualiai jų būklėn. Čia Jūsų pagalba reikalingesnė. Ne skeptiškai, bet nuoširdžiai žiūrėdama į mus, tikiu, kad ir į Jūsų klausimus būtų logiškiau atsakiusi. Nestumkite nė vieno į kitas kolonijas. Bradfordas pakankamai stiprus duoti paramą jos prašantiems. Be prašymo ir kitur jos negavote. Stenkimės, jei išstumta jaučiasi, įjungti, ne tolinti.

Plačiau diskutuojant Bradfordo reikalus, neužtektų ir viso „E. Lietuvio". Tad trumpai ir nuoširdžiai linkiu Vandutei drąsos savarankiškai vėl įsijungti į mūsų tarpą. Kas jaučiasi mano žodžių nepagrįstai užgautas — atsiprašau. Taupant vietą laik rašty kitiems reikalams, pulkite mane asmeniškai.

Su pagarba **Janina Traškienė**

PATIKSLINIMAS „PIRMOSIOS RIKIUOTĖS"

Šeštadienį, gavęs „Europos Lietuvį", savo straipsnyje „Pirmoji rikiuotė" radau netikslumų. Juodraštį paėmus tikrinti, pasirodė, kad man iš jo perrašinėjant mašinėle, pirmojoj eilutėj praleisti šie žodžiai: pradėjusi apmokymą. O tamstos į tą vietą įrašyta žodžiai: baigusi apmokymą. Dar mano yra praleista po sakinio „Numaniau, kad nelengva bus išlaikyti egzaminai, bet nenustojau vilties" visas sakinys: „Taip buvo daroma iki birželio mėn. vidurio egz. dienos, kurioj tapau puskarininkiu".

Jonas Strumskis

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARk 2470.

Leidžia Liet. Namų Akc. B-vė. Leidimo Tarybą sudaro DBLS V-ba ir Europos Liet. Bendruomenių pirmininkai.

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Prenumeratos kaina: metams 50 šil.; dolerio kraštuose — 6 dol. metams; Vokietijoje — DM22.

Už laikraštyje kieno nors spausdinamųjų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.

MOKSLO LAIPSNIAI

Vilius LĖNERTAS įsigijo chemijos daktaro laipsnį birželio mėn. pradžioje Heidelbergo universitete Vokietijoje. Jo inauguralinė disertacija iš organinės chemijos srities užvardinta „Eine neue Synthese von Hydrobenz (c, d) indolderivaten".

Minėtoji disertacija — didelis mokslo darbas, paremtas eksperimentiniais tyrimo rezultatais, gautaisiais bedirbant chemijos laboratorijoje Heidelberge apie trejus metus. Disertacija sudaro 98 psl. knygą. Išstudijuoti 157 mokslo šaltiniai. Disertacija priimta ir patvirtinta referento prof. Dr. Plieningerio ir koreferento prof. Dr. Wittigo.

Dr. Lėnertas taip pat yra ir diplomuotas chemikas. 1962.XII.1 jis išlaikė atitinkamus atsakomuosius diplominius egzaminus ir buvo įteikęs Gamtos-matematikos fakultetui diplominę disertaciją apie naujųjų B — aminorūkščių kai kurias reakcijas. Dr. Lėnertas studijavo chemiją Heidelbergo universitete devynerius metus.

Dr. Lėnertas yra gimęs 1937.IV.9 Klaipėdos krašte. Pradžios mokyklos mokslą jis iš pradžių ėjo Klaipėdos krašte, paskui, pabėgęs su tėvais iš Klaipėdos krašto dėl karo sąlygų, persikėlė iš pradžių į Daniją, paskui į Vokietiją, kur Hitzackere prie Elbės tęsė pradžios mokslą. Baigęs pradžios mokyklos septynias klases, stojo į Vasario 16 Gimnazijos antrąją klasę. Šią gimnaziją baigė 1957 m. kovo 28 d., išlaikęs visus reikalinguosius egzaminus prieš tam tikrą valdišką egzaminų komisiją, gaudamas iš kai kurių mokslo dalykų (matematikos ir kitų) labai gerus pažymius. Jo mokymasis gimnazijoje tiek buvo sėkmingas, kad jis galėjo peršokti aštuntąją klasę.

Dr. Lėnertas yra labai darbštus žmogus. Be chemijos studijų, jis dar rado galima prieš kiek laiko įsirašyti ir į Medicinos fakultetą medicinos studijuoti. Jis ypač domisi biochemija. Dr. Lėnertas randa laiko atvykti kas savaitę vienai dienai į Huettenfeldą ir čia dėsto mokiniams chemiją jau kelinti metai. Tai, rodos, pirmasis Vasario 16 gimnazijos auklėtinis, įsigijęs, tarp kitų mokslo laipsnių, ir doktoratą.

Dr. Lėnertas yra PLB Huettenfeldo apylinkės narys.

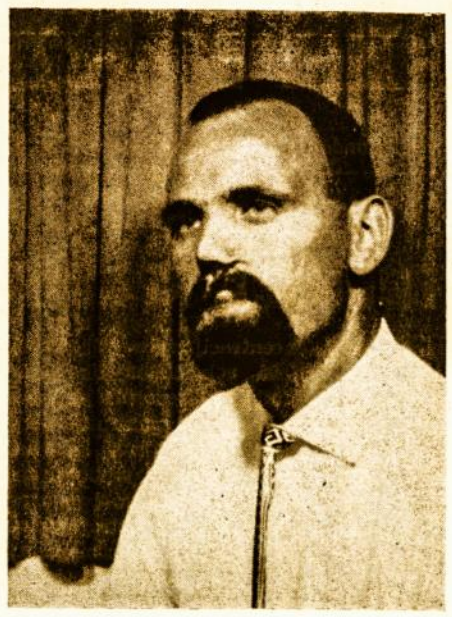

Vilius Lėnertas

Gerhardas Bauras

Gerhardas BAURAS birželio pradžioje įsigijo sociologijos magistro laipsnį Heidelbergo universitete Vokietijoje. Jis išlaikė atitinkamus diplominius egzaminus, prieš tai įteikęs Heidelbergo filosofijos fakultetui diplominę disertaciją apie bendrąją pabaltiečių pasaulėžiūrą. Savo disertacijoje jis pateikia bendrąją pabaltiečių pasaulėžiūros sintetinę apžvalgą, tam reikalui panaudodamas istorinę, archeologinę, tautosakinę ir kalbinę medžiagą.

Be sociologijos, Bauras studijavo universitete ir psichologiją.

Gerhardas Bauras yra gimęs 1940.I.14 Klaipėdoje. Dėl karo sąlygų atsidūręs Vokietijoje, iš pradžių lankė Neustadto stovyklos lietuvišką pradžios mokyklą. Vėliau, 1951 m., jis persikėlė į Diepholzą, kur lankė pradžios mokyklą, vėliau Vasario 16 gimnaziją. Baigė Vasario 16 gimnaziją 1961 metais, įsigydamas atestatą.

Magistras Bauras šeštadieniais atvyksta į Vasario 16 gimnaziją ir čia dėsto geografiją ir sportą žemesnėse klasėse. Ateity mano ruoštis doktoratui iš sociologijos srities.

Gerhardas Bauras yra PLB Huettenfeldo apylinkės narys.

S. Antanaitis

V. ŠLAITO EILĖRAŠČIAI „PERGALĖJE"

Sovietinių Lietuvos rašytojų sąjungos leidžiamasis „Pergalės" žurnalas birželio mėn. (Nr. 6) numeryje išsispausdino Vl. Šlaito 12 eilėraščių iš paskutinio jo rinkinio „Širdies paguodai", kuris DBLS buvo išleistas praeitų metų gale.

Išspausdinti jo eilėraščiai čia yra „Medinis tiltas", „Rugsėjo mėnuo", „Lietaus monologas", „Tuščioj pastogėj", „Trisdešimt metų", „Medalionas", „Širdies paveikslas", „Skarelė", „Su Turgenevu", „Kaip žiogai", „Žirnis prie kelio" ir „Pagal liaudies priežodį".

Eilėraščius skaitytojui pristatančiame žodyje žurnalas rašo:

„Vladas Šlaitas (g. 1920 m.) — viduriniosios kartos poetas, gyvenantis išeivijoje. Praėjusių metų pabaigoje Londone pasirodęs jo eilėraščių rinkinys „Širdies paguodai" — penkta Vl. Šlaito poezijos knygelė.

„Poeto vaikystė prabėgo Žemaitkiemyje, netoli Ukmergės. Baigęs Ukmergės gimnaziją, mokytojavo metus Tauragės apskrityje, po to dirbo Ukmergėje. 1943 m. nacių išvežtas priverstiniams darbams į Olandiją, po karo (nuo 1947 m.) apsigyveno Anglijoje, kur dirbo įvairiuose fabrikuose. Taigi, galima sakyti, veik visi Vl. Šlaito eilėraščiai sukurti svetur, toli nuo tėvynės, nors rašyti jis pradėjo dar mokydamasis gimnazijoje. Todėl jo poezijoje vyrauja gimtojo krašto pasiilgimas, šviesios vaikystės dienų prisiminimai, emigranto širdgėla ir pasimetimo tarp svetimųjų jausmas. Stipriai jo poezijoje prasimuša troškimas užsimiršti bei vienišumas, būdingas jautriam emigrantui, nejaučiančiam po kojomis gimtojo krašto žemės. Pirmasis Vl. Šlaito rinkinys išėjo 1949 metais.

„Spausdinami eilėraščiai — iš paskutinio Vl. Šlaito rinkinio".

392 NAUJI MEDIKAI

Birželio 24 d. Kauno medicinos institutas įteikė baigimo pažymėjimus 392 gydytojams, dantų gydytojams ir farmacininkams.

SEKMADIENIO RIMČIAI

POPIEŽIAUS JONO MINTYS

Anksčiau žmonėms buvo uždrausta kopti į šv. Petro bazilikos kupolą, kad jie nematytų popiežiaus, vaikščiojančio Vatikano soduose.

Jonas XXIII tą draudimą panaikino, pridurdamas:

— Bet kodėl tikintieji negali į mane žiūrėti? Aš nieko nedarau, kas galėtų juos papiktinti...

* * *

Jonas XXIII nemėgo būti vienas, ypač valgydamas. Nors protokolas reikalauja, kad popiežius valgytų vienas, jis negalėjo apsiprasti su šia taisykle.

— Aš atrodau tarsi nubaustas seminaristas, — skundėsi.

Kitą kartą pastebėjo:

— Aš atidžiai perskaičiau Evangeliją, bet neradau nė vienos eilutės, nustatančios, kad kas nors valgytų vienas. Kaip mes žinome, Jėzus mėgo valgyti draugėje.

* * *

Pop. Jonas prisipažino, kad jam sunku buvo užmigti naktį tos dienos, kada paskelbė antrojo Vatikano susirinkimo sušaukimą. Norėdamas nugalėti nemigą, jis pats su savimi šitaip kalbėjo:

— Giovanni, kodėl tu nemiegi? Kas valdo Bažnyčią — popiežius ar šventoji Dvasia? Šventoji Dvasia, tiesa? Taigi, Giovanni, miegok!

* * *

Kard. Roncalli, išvažiuodamas iš Bulgarijos, Sofijoje atsisveikino šiais žodžiais:

„Kur aš bebūsiu pasaulyje, kiekvienas bulgaras, turėdamas rūpesčių ir naktį atvykdamas į mano namus, atras mano lange uždegtą žvakę. Jis turės tik pabarškinti, ir durys bus jam atidarytos, ar jis būtų katalikas, ar ortodoksas. „Brolis iš Bulgarijos", — užteks šito titulo. Jis atras nuoširdžiausią viešnagę".

Parengė **J. K.**

JONAS AVYŽIUS

Kaimas kryžkelėje

ROMANAS

(85)

AMŽINĄ ATILSĮ...

Du bėriai, sunkiai įsirėžę, tempia į kalnelį vežimą, apkaišytą medžių šakomis. Viduryje juodas grabas. Aplinkui, kaip apie puotos stalą, susėdę giesmininkai.

— Kyyyrie eeleison!

Seni, iškilerę balsai. Greit jiems giedos.

Įkandin vežimo — žmonių būrys. Juodas, susikūprinęs. Įvairaus amžiaus ir lyties, bet daugiausia moterys ir senimas. Lietutis krapija ant grabo, ant vienplaukių, gilaus susimąstymo nusvarintų galvų. (Vakar iškentėjo neliję, o šiandien vėl pra kiuro, lyg tyčia). Prislėgti žvilgsniai kaip surūdiję kastuvai rauso išlytą, nejaukią žemę: visi čia atsidursime, visi...

— Kyyyrie eeleison! Kristau, išgirsk mus, Kristau, išklausyk mus. Pasaulio atpirkėjau...

— ... melskis už dūšias...

Nuo koplyčios kelio viduriu ateina zakristijonas balta kamža, aukštai prieš save laikydamas didelį juodą kryžių. Už jo kunigas su evangelija rankoje, iš abiejų šonų po klapčiuką. Varpinėje su iškilmingu liūdesiu muša varpai. Velionės garbei ir jos vyro — gero kataliko garbei. Iš tiesų, seniai Liepgiriai matė tokias iškilmingas laidotuves. Negana kunigą parvežė, pašventins duobę, dar ir sutikimas su kryžiumi, klapčiukai, varpai, gedulingos pamaldos su dvidešimt keturiomis žvakėmis ant altoriaus, dar graudus pamokslas prie duobės.

— Šventa Matilda, patronka dūšios...

— ... melskis už dūšias...

Kapinių vartai plačiai atlapoti. Karstas, siūbuodamas ant keturių vyrų pečių, įplaukė į mirusių uostą. Žmones sugėrė kryžių ir medžių tankumynas. Jau nelyja. Tiktai kur-ne-kur kapsi vandens lašai, pra simušę pro tankų lapijos stogą. O kol pasibaigė gedulingos mišios su dvidešimt keturiom žvakėmis ant altoriaus, visai nusigiedrijo. Net saulutė žvilgterėjo iš po prasiskirsčiusių debesų į šviežiai išraustą duobę. Gūdžioje tyloje skamba kunigo balsas. Prislėgtas, beviltiškas, šaukiantis tyruose. Ištikimą krikščionę palydime į paskutinę kelionę... Paliko dukterį, mylimą vyrą... Raudokite, žmonės, gero artimo netekę, bet džiaukitės, pavydėkite jai, nes kas čia, žemėje, kantriai nešė Viešpaties uždėtą kryžių, tas per amžių amžius linksminsis danguje... Nes kas laikinoje savo buveinėje buvo pažemintas, tas amžinoje bus išaukštintas, kas čia buvo pasmerktas, ten bus išteisintas, kas žemę laistė ašaromis, tas danguje šypsosis ir juoksis, šlovindamas galybių viešpatį per amžių amžius. Amen...

Jautresnė ranka siekia nosinaitės, kita tiesiog kumštimi trina akis. Šniurkšėjimas, atsidūsėjimai. Pirmosios smėlio saujos pabiro ant karsto. Lapinas kūkčioja garsiausiai už visus, kaip ir dera mylinčiam vyrui.

— Ant žėlaunų pietų kvietė. Ar eisim?

— Ko ten? Palydėjom, ir užtenka.

— Suktas senis.

— Amžiną atilsį buvo gera moterėlė.

— Taigi, ne gyvuosius, mirusią reikia pagerbti.

— Et, mirusiai vis tiek. Manai, Lapinas iš pagarbos jai iškėlė tokias laidotuves?

Tai šnekos, skirstantis iš kapinių. Žmonės leidžiasi nuo kalnelio į kaimą. Aukštesni, tiesesni, pažvalėję. Kiekvienas slaptai džiaugiasi, kad už akmeninės sienos, žaliame kryžių miestelyje, liko ne jis, o kitas. Amžiną atilsį duok mirusiems, viešpatie...

Per gedulingus pietus vėl šnekos. Prislopintos, nedrąsios, nutraukiamos atodūsių, dažniausiai veidmainingų, nors valgių ir gėrimų iki kaklo. Gera buvo amžiną atilsį... Vargšas Motiejus... Sunku bus vienam.

Žmonių skysta — vos vienas stalas apsėdęs. O kai laidojo amžiną atilsį tėvelį, netilpo troboje. Tuzinas žvakių degė. Ir dabar tuzinas, bet jos nemirkčioja, negęsta nuo griausmingos giesmės kaip tada. Nebėr giedotojų. Senieji išmiršta, o naujų nebepriauga. Nebėr... Karksi kaip varnos apie dvėselieną. Nė vieno doro žmogaus, nė vieno tikro draugo, net Krūminis neužėjo. Ir ko norėti. Juk susirinko ne iš meilės, o iš užuojautos, iš gailesčio, nes ne kiekvieno širdis užleidžia paspirti koja gulintį.

— Beveik trisdešimt metų pragyvenome su amžiną atilsį... Negaliu skųstis, Viešpats nenuskriaudė. Duok Dieve kiekvienam tokią moterį, kaip amžiną atilsį...

— Nutilk, tėve!

Tai Goda. Nuožmus balsas — pilnas paniekos, pykčio — lekia per stalą. Ir toks pat žvilgsnis lekia per stalą, sugriebia tikrą tėvą už atlapų, purto, daužo per veidą. Tikrą tėvą!

Šakutė skambėdama nulėkė po stalu. Pūkšdamas lenkiasi, siekia. Pastalė juoda kaip kapo duobė. Kojos, kojos, kojos... Nė vienos širdies, nė vienos galvos, nė vieno žmogaus už stalo. Tik šlapiu kapų smėliu aplipusios kojos. „Nutilk, tėve!" Dukters žodžiai, bet juose nebėr dukters.

Kuo arčiau vakaras, tuo dažniau trinksi krautuvės durys, o galop visai nebeužsidaro. Vilė ruošiasi sukaitusi; nespėja nei įpilti, nei atsverti kiek reikiant, bet savo laimei drąsią, taiklią akį turi, mikli, tad daug negalvojusi seikėja viską iš akies ir kaip šimtas genių medį kala tik, tarškina skaitliukais ir šluoja pinigus stalčiun, neretai pamiršdama grąžą — toks pašėlęs darbo įkarštis merginą apėmęs. Tau saldainių, vaikuti? Prašau! Tamstai druskos? Palauk, pirma šitai pilietei cukraus atsversiu. Kur čia prašė žibalo? Lūkterėkit valandėlę — kol daugiau tokių atsiras. Negi kiekvieną kartą plausiuos rankas? Tamstai, mamyte, duonos? Tuojau, tuojau... Ką? Baronkos silkėm atsiduoda? Duokit atgal! Suvalgys ne tokie poniški... Alaus! Kam alaus? Kas prašė alaus? Pirmoj eilėj tiems, kam nereikia sverti. Degtukų nereikia sverti, cigarečių nereikia sverti, muilo nereikia sverti. Prašau, prašau, prašau... Prekės be svorio. Dar alaus nereikia sverti. Tiesa, prarūgęs, kaip paprastai, nes šviežią miestas išgeria, bet kaimo Jurgiui bus geras. SuviršKins... Kam alaus? Kas čia prašė alaus?

Plaukuota ranka siekia per žmonių galvas. Pilki gumbuoti pirštai kaip medžio šaknys apraizgė paduotą butelį. Nusinešė. Vienas kampe jau geria... Tiktai tamsesnį, ir kažkodėl nuplėšta etiketė... Dabar dviese malšins troškulį. A, ir trečias ateina! Alus gerti sveika...

Kitame kampe kažkas sukriuksėjo. Gryniausiu kiaulės balsu. Sutartas ženklas: stipresnio prašo... Vilė susisuko kaip vijurkas ir dingo kažkur tarp alaus dėžių ir maišų. Tartum žemė prarijo. Po keliolikos sekundžių išplaukė su permatomu buteliu rankoje.

— Ei ten, kertėje! Kas prašė limonado?

Butelis tikrai su limonado etikete, o kaip ten iš tikrųjų, tai žinoti tiems, kurie kriuksėjo. Ak, tos Toleikio išmonės... Jo, teisybė, nebėra, bet parėdymai liko. Štai ir sukis, kad nori, vykdyk planą... Nors, atvirai kalbant, nenusiskriaudžia: perpilant į kitą butelį, vis nulaša po gramelį.

Vėl kriuksėjimas.

— Ei ten, prie durų! Kas prašė limonado?

Neatsiliepia.

— Kas norėjo limonado?

— Duok man, jei niekas neima, — paprašė Gaigalienė ir kiša rublį su kapeikom.

Vilė butelį už kakliuko, šlumšt po bufetu. O Gojelių Simas tuo tarpu kriuksėdamas pro duris. Suskis! Vėl išdirbs sienlaikraštyje. Per kaimą jau eina jo įšgalvotas dvieilis:

Naują receptą Vilė išrado:
Sunkti degtinę iš limonado.

Įėjo Martynas. Įtūžusiu žvilgsniu aplėkė prisikimšusią krautuvę; vėl vežimėlis girgžda senomis vėžėmis... Prieš liūtis darbo dieną krautuvė būdavo kaip iššluota; vienas kitas išgerdavo paskubomis alaus butelį ir kiūtindavo lauk, o jei kas užsimanydavo šimto gramų, tai arba taip mikliai prarydavo, kad nė nepastebėsi, arba vogčiomis įbrukęs į kišenę stipresnės buteliuką, krypuodavo ieškoti ramesnės vietos. O dabar... Pasienyje vėl guli ant stulpelių senoji lenta, kurią Vilė buvo išmetusi, pradėjus pirmininkauti Toleikiui. Ir ne vieniša, ne plika, o nusėdusi šnekiais įraudusiais vyrais.

— Kokia proga?

Širmulys pritilo, bet nė viena ranka nenusileido su buteliu, nelindo už nugaros, nesistengė pasprukti, kaip anksčiau būdavo. Visi žiūrėjo į jį, nekaltai šypsodamiesi — svetingi, atlaidūs, geraširdiški, — ir toje apsimestinu kvailumu persisunkusioje atmosferoje Martynas pajuto kažką giminingo su anuo vakaru Toleikio atsikraustymo dieną, kada krautuvėje, atsisėdęs štai ant tos pačios neobliuotos lentos, laistė savo žlugimą.

— Martynai, prisėsk prie mūsų, — pakvietė Pomidoras. —Kašėtai, pakelk, bral, pasistiprinimą iš kertės.

— Pasispauskim, vyrai.

— Į sveikatą, broli, — užgėrė Andrius.

Martynas drebančiais pirštais sužnybo smakrą. Kažkas iš besigrumdančių užmynė ant kojos. Jam pasirodė, kad tai padaryta tyčia. Vos susivaldė, nespyręs į brolio pratiestą stikliuką.

— Kokia proga, klausiu? — pakartojo. — Sekmadienis? Vestuvės? Vardadienis?

— Kaip tai kokia? — atsiliepė Kašėtas. — Progų daug, pirmininkė. Strazdas persikėlė į savo namą, gyvena su Nadia. Gera proga? Gera. Lapinienę užkasėme. Priklauso apverkti? Priklauso. Naują malūnininką turim — Krūminių Juozą. Reikia apgerti? Reikia. Šileika, mačiau, slampinėja po trobą. Pasveiko žmogus. Galima pasidžiaugti? Galima. Prancūzą, girdėjome, išvežė kažkur prie Vilniaus į nevispročių koloniją. Nebegrįš mūsų Pruncė. Kaimas liko be savo durniaus. Rimta proga išgerti? Rimta!

Krautuvėje nugrumėjo kandus juokas.

— O lietutis, pirmininke? — pasigirdo saldus Vingėlos balsas. Sąskaitininkas sėdėjo ant lentos, įsispraudęs į kampą, ir Martynas jį tik dabar pastebėjo. — Žmogus galingas, o debesio valdyti nemoka. Tad ir sėdime, pupyte uoga, kol pasigailėjęs į šalį nuvairuos. Nepasididžiuok, Martynai, priglausk užpakalį. Susidaužkime, pakelkime trenksmą. Greičiau išgainiosime lietų, pupyte uoga.

— Kad šiandien nebelyja... — kažkieno balsas nuo durų.

— Rytoj galėsime eiti prie kukurūzų, — kitas balsas.

— Taigi. Per maža sėklos sumaknojome į purvą.

— Vagys! — staiga pratrūko Martynas. — Manote, nežinau, už kieno pinigus geriate? Nesvarbu, kad nesučiupau už rankos. Grūdų prisivogėte per sėją, parazitai! Kolūkio gerą puntate be jokios sąžinės!

— Na, bral, Martynai! — pašoko Pomidoras.

— Nevaidink šventuolio! Ir tu toks pat ponas. Neprieini prie grūdų, tai cementą, plytas... Ir tu, Vingėla! Negali nieko pavogti, tai padedi kitiems pavogtą pragerti. Lauk, girtuoklių gauja!

Tyla. Martynas sunkiai alsuoja, atsišliejęs bufeto. Girdėti, kaip vaikšto svarstyklės. Staiga piktas, nieko gero nelemiantis juokas.

— Dvidešimt aštuoni hektarai. Šešios tonos grūdų. Nieko sau! Galėtume neblogai pagerti, jei pinigai už tuos rugius būtų ant stalo.

— Sukčiai... — žiobtelėjo Martynas.

— O tu, broli? — tyliai paklausė Andrius. Pro lūpos plyšį geltonuoja kreivas iltinis dantis. Aštrus... — Ką judu su Naviku padarėte? Ne centneriu, ne dviem — šimtais tonų apgrobėte žmones, o reikalauji, kad gerbtume kolūkio turtą?

Brolio žodžiai kaip šalti šakės ražai susmigo į krūtinę. Martynas išblyško, drebančiom rankom degasi cigaretę, godžiai rūko. Tartum mirtininkas, gavęs užtraukti paskutinį dūmą.

— Taigi... Žmogus paėmė grūdą — vagis! Į teismą jį! O čia braukšt visą saują ant vėjo, ir nekaltas.

— Kur ten kaltybė! Dar kitą graudena... Kaip kunigas: bara parapijiečius, kam nedorai gyvena, o pats duoda garo su šeimininke.

— Juokai juokais, bet kad iš tikrųjų... Iš kur žmogus saugos bendrą labą, jeigu pats šeimininkas nesaugo?

— Ką pirmininkas! Yra aukštesnių ponų už jį.

— Taigi, brolyčiai. Sėji ir nežinai, ar piausi. Galvoji, turėtų būti taip... na, tavęs nesiklausę, padaro kitaip. Niekais paverčia tavo darbą ir nori, kad būtum sąmoningas, susipratęs. Nevogtum, negirtuokliautum... Bet kaip, brolyčiai, kaip? Kad gerklė pati žiojasi, matant tokią neteisybę. Ne šeimininkai mes!

— O taip vadina.

— Pasityčiojimas!

(Bus daugiau)

Anais senaisiais laikais...

Buteigeidietis — TRYS LENKŲ KAVALERIJOS PRASIVERŽIMAI MŪSŲ FRONTO UŽNUGARIN

Kavalerija yra raitoji kariuomenė, raitija, raitininkai. Kavalerija pasižymi savo judrumu. Žygiuoja ji raita ant arklių, kau jasi pėsčia ir raita. Ta ginklo rūšis labai brangi, savo laiku buvo būtina. Dabar arklį pakeitė motoras, kovotojas atsidūrė už plieno šarvų, o kardo ir karabino vietoje įteikė jam kulkosvaidį ar patranką. Jis pasidarė dar judresnis ir žymiai galingesnis.

Lenkija savo atsikūrimo laikotarpiu turėjo jos gana apsčiai ir labai plačiai naudojo ją. Ji siųsdavo ją visada ten, kur buvo silpniau ginamas frontas, kur buvo spragų, tuštumų. Užpakalyje, kitąsyk net jos priešakyje žygiuodavo kitos ginklų rūšys. Taigi kavalerijos junginiai sudarydavo judrius avangardus ar ariergardus. Ji naudota ir atskiriems ypatingiems uždaviniams įvykdyti. Pirmuoju atveju kavalerijos uždaviniai būdavo suderinti su kitų ginklų rūšių veiksmais. Antruoju atveju jos veiksmai būdavo dažniausiai savarankiški, nesuderinti su kitų ginklų rūšių veiksmais.

1920.X.9 d. lenkai užėmę Vilnių, kurį laiką jame viešėjo, ilsėjosi, tvarkėsi, pildėsi ir rengėsi tolimesniems veiksmams. Pagaliau X.13 d. pasijudino iš Vilniaus ir sutelktomis šarvuotų automobilių bei visų ginklų jėgomis puolė mūsų pozicijas Ražkažių-Bukiškės-Didžiosios Rėšės riboje. 7-tas pėst. pulkas buvo priverstas atsitraukti į Rėšės upelio ribą, o X.14 lenkai buvo atsidūrę net visai arti Maišiagalos.

X.15 d. 7-tas pėst. pulkas, šiek tiek persigrupavęs, be to, sustiprintas viena šaulių kuopa iš 4-to pėst. pulko, šarvuotų automobilių ir artilerijos remiamas, vykdė priešpuolį. Priešpuolis pasisekė. Lenkai buvo nuvyti iki Rėšės upelio krantų ir per jį. Naktį frontui išlyginti prasiveržusieji dalimis buvo atitraukti kiek atgal — iki kaimyninio bataliono pasiektosios ribos, kame apsikasta ir pasirengta atremti lenkų puolimus.

X.16 d. lenkai surengė stiprų puolimą visame 7-to pėst. pulko bare. Visos lenkų atakos buvo atmuštos. Lenkų puolimas liko bevaisis. 7-to pėst. pulko bare frontas stabilizavosi.

PIRMASIS LENKŲ KAVALERIJOS PRASIVERŽIMAS MŪSŲ FRONTO UŽNUGARIN

Lenkai, pastebėję silpniau ginamas pozicijas Paberžės rajone, ilgai nelaukę, pasinaudojo ta vietove ir X.21 ar 22 d. Vilniaus-Paberžės-Širvintų kryptimi mūsų fronto užnugarin pasiuntė 13-tąjį ulonų pulką. Atrodo, kad lenkų 13-tasis ulonų pulkas turėjo uždavinį suimti mūsų I divizijos štabą Juodelių kaime, Širvintų valsč. Ekspedicija jiems pasisekė: buvo suimti I divizijos vadas generolas Nastopka ir divizijos artilerijos viršininkas, kuriuos išsigabeno nelaisvėn. Kiti karininkai ir kareiviai išsibėgiojo ar išsislapstė. Kitų objektų jie nepuolė. Lenkų 13-tojo ulonų pulko veiksmai nebuvo suderinti su bendro fronto veiksmais.

Šiam lenkų 13-tojo ulonų pulkui atsiradus ties Širvintomis ar I divizijos užnugaryje, 7-tas pėst. pulkas pasijuto esąs apsuptas. Išvengti visokių galimų netikėtumų 7-to pėst. pulko vadas nusprendė (ar gal turėjo nurodymų panašiam atvejui) atsitraukti kiek atgal ar į sekančią gynimosi poziciją, ir nakties būvyje 7-tas pėst. pulkas atsitraukė iki Širvintos upelio ties Širvintais ir užėmė poziciją Porų-Avižionių-Alionių riboje. Kaimynai: iš dešinės— 4-tas pėst. pulkas, iš kairės — 9-tas pėst. pulkas.

Kiek tą naktį buvome atsitraukę, tiek teritorijos užėmė lenkai.

Taip baigėsi pirmasis lenkų kavalerijos prasiveržimas mūsų fronto užnugarin.

ANTRASIS LENKŲ KAVALERIJOS PRASIVERŽIMAS MŪSŲ FRONTO UŽNUGARIN

Lenkai, susižavėję X.21 ar 22 d. 13-tojo ulonų pulko prasilaužimo rezultatais, sumanė tą dalyką pakartoti, įsitikinę sulaukti panašių rezultatų. Sutraukė pranešančių jėgų ties Giedraičiais. Puolė Giedraičius. Pralaužė frontą. Pro pralaužtą frontą šiaurės kryptimi pasiuntė 13-tąjį ulonų pulką, kuris X.27 d. pasiekė Želvos miestelį. I divizijos vadas, kurio būstinė buvo Ukmergėje, lenkų įsiveržimui likviduoti paskyrė tris batalionus, po vieną batalioną iš 7-to, 9-to ir 2-ro pėst. pulkų. Iš mjr. Petruičio kalbos turinio ir tono gaunant uždavinį pulkui I divizijos štabe ir divizijos štabo telefonogramos N. 32 yra pagrindo manyti, kad I divizijos vadas paskyrė ir vieną bendrą viršininką visai rinktinei ir kad tuo bendru viršininku buvo paskirtas mjr. Petruitis. Uždavinys rinktinei telefonogramoj 32 N. nurodytas toks:

„1920 X — 29
Divizijos štabas 14 val.
Telefonograma
32 N.
2 pėst. pulko vadui.

Lenkai gan žymiomis jėgomis, stumdami mūsų kairiojo sparno dalis, nuo Giedraičių šiaurės kryptimi, pasiekė Poželvos ir Vidzeniškių rajonų. Iš Poželvos prieš juos veikia 7 pėst. pulko batalionas. Iš Malėtų 9-to pėst. pulko operuoja trys kuopos prieš lenkus Giedraičių kryptimi. **Jums** (mano pabraukta, B.) išsiųsti vieną batalioną per Pošešolką Poželvos link, susirišti su ten veikiančiomis 7 pėst. pulko dalimis ir bendrai vyti priešą Giedraičių link. Susirišti toliau su 9 pulko dalimis ir su 7-tu pulku, kurio kairysis sparnas yra Šešolki.

Laikyti budrų ryšį su divizijos štabu.
Pulk. leit. Adamkavičius"

Kita telefonograma tokio turinio:

„1920 —X— 29
I div. štabas
N. 33.
2 p. p. vadui.

Divizijos vadas įsakė vieną tamstos batalioną pastatyti atsargoje Vidziškių rajone.

Štabo viršininkas
Vyr. leit. Lonskoronskis"

(Pulk. J. Petruitis, Laisvę ginant T. II, 206-207. II laida, Vaga. J.A.V. 1953).

Mjr. Petruitis nepanorėjo būti rinktinės viršininku. Batalionų vadai tarėsi tarp savęs dėl bendrų veiksmų prieš lenkus. Taigi mūsų fronto sąlygose gimė „sovietas" ar „parlamentas" su savo partijomis bei frakcijomis. Silpnas ryšys su užnugariu, o tarp batalionų jokio. Rinktinė, nevadovaujama vieno bendro viršininko, sudarė gramozdišką ir sunkiai valdomą junginį.

X.30 d., žvalgybos žiniomis, lenkai buvo Želvos miestely ir Mateikiškių kaime. Lenkų raitininkų pulkas pasijuto esąs atsidūręs keturių batalionų maiše (iš šiaurės trys batalionai, ir iš pietų vienas batalionas). Kad nebūtų mušamas kiekvienas dalinys atskirai, 13-tojo ulonų pulko vadas vakaro prieblandoje surinko visą pulką į Bastūnų kaimą ir ten apsinakvojo.

Puolimas prasidėjo X.30 d., 20 val. 2-ro pėst. pulko batalionas pagal susitarimą puolė Mateikiškių-Dvareliškių-Karališkių-Pusnės kaimo kryptimi. 7-to pėst. pulko batalionas puolė: Želva-Bikoniai-Bastūnai-Pusnės kaimas. Pusnės kaime abu batalionų vadai turėjo susitikti ir susitarti dėl tolimesnių veiksmų. Pradėjus puolimą, abu batalionų vadai atsidūrė prieš netikėtą staigmeną. Priešo nerado nei Želvos miestelyje, nei Mateikiškių kaime. Priešas buvo pasitraukęs nežinoma kryptimi. Atrodo ,kad trūko nuolatinės ir budrios žvalgybos, kuri turėjo sekti priešą. 2-ro pėst. pulko batalionas, pasiekęs Mateikiškių kaimą, sustojo. Iš Mateikiškių k. bataliono vadas pasiuntė ltn. Jakobsoną su pėsčių žvalgų būreliu išžvalgyti Rasališkių, Želvos, Laumėnų, Karališkių ir Dvareliškių rajoną.

„Leit. Jakobsonas su pėsčių žvalgų būreliu perėjo per Rasališkius, Želvą, Laumėnus, Karališkius, grįžo į Dvareliškius ir apsistojo. Bataliono vadui pasiuntė pranešimą, kad šiame rajone priešo nesurado". (Pulk. J. Petruitis, Laisvę ginant T. II, 211).

Želvos apylinkėje Laumėnai yra treji. Laumėnų palivarkas yra 0,5 km į pietų vakarus nuo Karališkių. Šitas punktas neturi nieko bendra su žvalgybos maršrutu. D. Laumėnai yra apie 1 km į žiemių rytus nuo Dvareliškių. Iš Laumėnų pasiekti Karališkius reikia pereiti per Dvareliškių kaimą. Dvareliškių kaimas atžymėtas galutiniame. Šitas maršrutas taip pat abelutiniame. Šitas marštrutas taip pat abejotinas. Belieka tik vienintelis maršrutas — tai Rasališkiai, Želva, Bikoniai, Laumėnai (Laukėnai) (iš Želvos pakeliui į Bastūnų kaimą), Karališkiai, Dvareliškiai.

Keisti 2-ro pėst. pulko bataliono vado kpt. Noreikos veiksmai. Susitarta puolimą pradėti X.30 d., 20 val. Pradėjus susitarimą vykdyti, jis pakeitė jį iš pagrindų, nepranešdamas savo kaimynui, tų pačių kautynių dalyviui, 7-to pėst. pulko bataliono vadui. Kpt. Noreika aiškiai žinojo, kad tuo momentu, kai 2-ro pėst. pulko batalionas įėjo į Mateikiškių kaimą, 7-to pėst. pulko batalionas (jo vadas vyr. ltn. Balnas) įžengė į Želvos miestelį. Šiuo atveju tiko ryšio patrulis, bet ne žvalgomasis būrelis. Iš tokio kpt. Noreikos sprendimo susidarė padėtis, kad priešakyje žygiavo 7-to pėst. pulko batalionas, o jo užpakalyje ltn. Jakobsonas su pėsčių žvalgų būreliu. Kyla klausimas, ką ltn. Jakobsonas žvalgė (prie šą ar 7-to pėst. pulko bataliono veiksmus)? Kada ltn. Jakobsonas pasiekė Laumėnus, 7-to pėst. pulko batalionas buvo ties Bastūnų kaimu. Ltn. Jakobsonui tebesant Laumėnuose ar tik išėjus iš Laumėnų Karališkių link, įvyko susidūrimas tarp 7-to pėst. pulko bataliono ir lenkų raitininkų Bastūnų kaime ar ties Bastūnų kaimu. Susidūrimas įvyko ne be triukšmo. Tą triukšmą ltn. Jakobsonas turėjo girdėti, nes atstumas nedidelis.

Kai dėl 7-to pėst. pulko bataliono veiksmų detalizavimo Širvintų-Paškonių-Želvos-Bikonių-Laumėnų-Bastūnų - Giedraičių kelio kryptimi, palieku pasisakyti tuo laiku buvusiam 7-tos kuopos vadu ltn. J. Černiui (vėliau majorui), kuris gyvena Vokietijoje.

2-ro pėst. pulko batalionas puolė tuštumą iki pat Pusnės kaimo. Reikia pasakyti, kad tik vietos savybės atvedė jį į Pusnės kaimą. Pusnės kaimo rajone jis užklupo besitraukiančius lenkų raitininkus iš Bastūnų kaimo, Giedraičių link. Tai buvo X.31 d. auštant.

7-to pėst. pulko batalionas, sutikęs organizuotą priešo pasipriešinimą Bastūnų kaime, šoko atgal, ir atrodo, kad priešo sekimu negreit tepasirūpino, kitaip sakant, priešą truputį pagąsdino ir paliko jį ramybėje.

Lenkai po susidūrimo su 7-to pėst. pulko batalionu, ilgai nelaukę, išvyko (traukėsi) į sekančią gynimosi poziciją ar į sekančią stabdymo ribą. Pakeliui, Pusnės kaimo rajone, turėjo susidūrimų su 2-ro pėst. pulko batalionu.

Ties Dudėnų kaimu į lenkų raitininkų persekiojimą įsijungė 9-to pėst. pulko batalionas.

Kaip matome, pradėjus pulti lenkus, iš karto metasi į akis organizuotumo stoka. Veiksmai buvo negriežti, nedarnūs. Batalionai veikė kiekvienas savarankiškai ir be tarpusavio ryšio. Vienas žvalgo, kažko laukia. Susitarta puolimą pradėti X.30 d., 20 val., o iš Mateikiškių kaimo išvyksta tik X.31 d., 4 val. Kitas, susidūręs su lenkų raitininkais ties Bastūnų kaimu, atšokęs nežinia ko delsia, laukia. Susidaro vaizdas, kad susitarimas liko susitarimu, o veikimas veikimu. Pagaliau ties Giedraičiais, Bekupės dvaro rajone, 2-ro ir 9-to pėst. pulko batalionai buvo patekę į maišą. Teko trauktis, bet su dideliais nuostoliais. Kai 7-to pėst. pulko batalionas atvyko ir įsijungė į kautynes, lenkų priešpuolis buvo lokalizuotas, lenkai buvo priversti grįžti į savo pozicijas.

Iš X.31 d. į XI.1 d. naktį lenkų raitininkai pasitraukė iš šios pozicijos. Pasitraukė paskubomis. Atrodo, kad lenkų raitininkams pasitraukti galėjo turėti įtakos 7-to pėst. pulko 1-mos kuopos nakties puolimas Šešuolių dv.-Giedraičių kryptimi. Grįžęs sužeistas 7 kuopos vyr. psk. Petkevičius pranešė 8 kuopos vadui ltn. Olšauskui (Ališauskui), kad lenkai yra pasitraukę, bet ltn. Olšauskas pranešimo neįvertino ir nepranešė bataliono vadui.

XI.1 d. auštant buvo pasiųsta žvalgyba Giedraičių kryptimi. Žvalgyba lenkų neberado, jie buvo atsitraukę.

Batalionų vadų tarpe prasidėjo derybos dėl tolimesnių veiksmų. Iškilo nuomonių skirtumai. Nė vienas bataliono vadas su savo batalionu nenorėjo eiti pirmuoju Giedraičių link palei vieškelį. Nebuvimas bendro viršininko fronte pagimdė „sovietą" ar „parlamentą" su savo partijomis bei frakcijomis ir su „veto" teise.

Rinktinė nerado lenkų Giedraičiuose, jie buvo atsitraukę į sekančią stabdymo ribą Glinciškių rajone.

Rinktinė, pasiekusi Giedraičius, pasijautė išdidi dėl savo veiksmų, bet apie ryšį su 7-tu pėst. pulku taip ir užmiršo. Atsirado ir 2-ro pėst. pulko vadas mjr. Petruitis.

X.31 d. vakare, mūšiui pasibaigus, kpt. Noreika savo pranešime 2-ro pėst. pulko vadui, charakterizuodamas savo kaimynus —mūšio dalyvius (7-to ir 9-to pėst. pulkų) batalionų vadus, štai kaip pasisakė: „Su kaimynais baisi netvarka; svarbiausia tas, kad per daug vadų — niekas nežino, kas kam priklauso, o kur daug vadų, ten visada sunku". (Pulk. J. Petruitis, Laisvę ginant T. II, 221-223. II laida. Vaga. A.J.V. 1953). Kpt. Noreika savo pranešime 2-ro pėst. pulko vadui kaltino savo kaimynus (7-to ir 9-to pėst. pulkų) batalionų vadus, tų pačių kautynių dalyvius, kurie nesutiko paklusti jam. Jie su kpt. Noreika skaitėsi kaip lygus su lygiu, bet ne kaip su viršininku. Kpt. Noreika nebuvo jiems viršininku. Tas matyti ne tik iš paskirties, bet ir iš veiksmų.

Pažiūrėkime, kaip lenkai pasisakė dėl šių kautynių: „Ilgose kautynėse tas (13-sis ulonų pulkas, B.) pulkas, turėdamas didelius nuostolius, sulaikė didesnių lietuvių pėstininkų jėgų žygiavimą ir palengvino jų sulaikymą ties Giedraičiais". (Rotmistras M. Michniewicz-Hetman, Vilniaus kavalerijos brigados reidas Kėdainių kryptimi. Vertimas. Mūsų Žinynas Nr. 28, 53 1926 m.).

(Bus daugiau)

SUSITIKIMAS SU NUOTYKIU

Nelabai seniai užsukau sykį į tokį klubą. Į mūsų klubą, reiškia. Na, ką? O ko man neužsukt? Manot, kad neįdomu savoj padangėj pasidairyt, pažiūrėt, kaip ir ką susipratę lietuviai veikia? Bet, žinote, taip sau paprastai, alaus atsigėrus, „augo girioj ąžuolėlis" padainavus, gal dar su baro patarnautoju boksais pasikeitus, tai gi menka medžiaga. Negi rašysi žmogus laikraštin, kad, va, užsukau į tokį ten klubą, norėjau atsigert „blakentano", bet perkalbėjo mane klubo pirmininkas, o gal klubo sekretorius, o gal klubo ekspirmininkas... Nesugaudysi žmogus, kas ten do gyvasta mane perkalbėjo. Taigi, vadinasi, nerašysi gi, kad labai svarbus asmuo sakė, jog nuo to „blakentano" nosis paraudonuoja, o vėliau, sakė, paskutinėj stadijoj reiškia, rausvai melsva virsta... Ką čia, su tokia medžiaga nei pėsčias, nei raitas.

Bet aš, suprantat, irgi žmogus arbūzų prisivalgęs. Šonu įslinkau, vadinasi, į klubą ir, nė skrybėlės nenusiėmęs, „Byr", sakau angliškai. Reiškia, duokit alaus. Na, ir ką? Nei labas, nei sudiev — davė. Nė nemirktelėjęs, suprantat, putojantį bokalą ant baro pastatė. O aš ką? Nieko. Barmanas tyli, nekalbu ir aš: ko čia man kalbėti? Aš anglas, reiškia. Nesuprantu „forineг langvič".

Pasiėmiau alų ir nulindau į kertę. Prie staliuko atsisėdau. Gurkšnoju sau pamažu. Dairaus. Žmonės renkasi. Moterys. Vyrai. Vaikai. Toks nemažas kudlotas šuo, vizgindamas uodegą, įbėgo. Visus nosim bakstelėjo, išsitiesė po staliuku ir ėmė blusinėtis.

Kai tiek publikos prisirinko, kad ėmė prie baro stumdytis, aš pakilau ir einu. „Am sori", sakau angliškai. Reiškia, atsiprašau, praleiskit. Garsiai, suprantat, kalbu. Tegul visi žino, kad svetimas. Kad, vadinasi, gali drąsiai sau kalbėtis. Atvirai, taip sakant. Medžiagos man, suprantat...

Prisigrūdau prie baro, pabarškinau moneta į tuščią stiklinę. „Džentelman", sakau mandagiai, „a engliš cigarets ju af?" Reiškia, prašau man papirosų. O barmanas? Nieko. Pokštelėjo pokelį į alaus klaną. „Plys", sako. Vadinasi, prašau, rūkykite. Aišku, kaip diena, pagalvojo: va, simpatiškas anglas lankosi mūsų klube. Na, suprantama. Aš angliškai, laisvai sau, vadinasi. O ko? Kitas ir anglas nepasakytų, kad aš ne anglas.

Prasistūmiau atgal prie staliuko. Užsirūkiau ir dairaus. Publikos, kaip nu. Visi tik kalba, šnekučiuojasi, iš mažų stikliukų gurkšnoja. Vienam būrely, girdžiu, jau ir bartis mėgina, kitame pragertas balsų stygas derina. Na, medžiaga, bet nelabasis kad ją kur — skysta. Ką čia, atvirai: ne medžiaga, žinote, o gryna tautinė tragedija! Nebent apie tą šunį: išvaizda paprasta, mat, bet išlaikymas labai nešuniškas. Aš — vadinasi, normaliai — jau aštuntą bokalą tuštinu, o kudlius vis po stalu daužosi, azartiškai pats sau uodegą kramto, tai viena, tai kita koja šunų priešus iš užausių tremia...

„...Poetas..." staiga išgirdau. Na, ir va, pagalvojau, baigta, atpažino! Galas visai mano medžiagai! Dabar jau nieko daugiau neišgirsiu, kaip: „Prašom, išgerkit..."

Na, bet gi ir malonu, kad, suprantat, ir provincialai kultūros, reiškia, milžinus gerbia. Ką čia, aš faktų netušuoju. Atvirai viską, vadinasi...

Kukliai šypsodamasis, atsisukau. Žiūriu — sėdi vienas su šilkiniu kaklaraiščiu, tokiu margu, taip sakant. O kitas su propeleriu. Moderniškas tas propeleriuotas, tik plaukai trumpi, kaip amerikono. Bet tuoj supratau, kad ne apie mane kalba.

„Dar ko", sako margasis, „beprotėlis, sakytum".

„Bet girdėjau", sako propeleris, „tapo Trakus".

„Kur tu, ponas, Trakus... Išterlioja geros drobės kavalką rudais, atsiprašant, dažais! Tiesiog sarmata. Sužinos anglai, kad iš Lietuvos — ir baigta. Visus byteliais pavadins. Į sveikatą".

„Į sveikatėlę. Ar tik nebūsi iš Vilniaus? Neužsigauk, kad spėlioju, bet taip savotiškai į modernų meną žvelgi, kad..."

„Ne, aš iš Maišiogalos. Bet svieto mačiau. Ir apie meną nusimanau. Rubensas, pavyzdžiui. Gal girdėjai? Tai tas, kur žmoniškas moteris dažė. Tik paskui, rodos, ar tik ne Paryžiuj, baisų skandalą pakėlė. Tai prancūzai aiškiai pasakė: važiuok sau ponas, iš kur atvykęs. Ir žiūrėk, kad čia daugiau nosies nekištum".

„Rubensas... m... na, tai gal apie Čiurlionį ir Galdiką, ir Urboną, ir Račkų, na, ir apie Miliulį būsi girdėjęs?" „Račiaus ir Miliučio nebeatsimenu. Tur būt, kokie prieškariniai... Bet Čiurlionį žinau, buvo geras choras. Tik ensembliu vadinosi. Į sveikatą".

„Į. Matau, kad nesnaudi... Na, sakyk, o ką galvoji apie rūpintojėlių gamintojus? Ar nemanai, kad jie buvo bent Chartres katedros statytojų kalibro? Bevardžiai vieni, kaip kiti...

„Nedaug aš apie kalibrus... Pasakojo, sodyboj šauliai duobės kasa, bet kokius kalibrus ir kam tos duobės, tai, ponas, žinai, ne man paporinti..."

„Šitaip, šitaip... Suprantu. Taigi, kalibrai. Na, bet drąsiai — apie rūpintojėlių drožinėtojus, kaip manai? Mokėjo, a?"

„O ką?"

„Taigi, kad reiškia drožinėt. Reiškia, atrodytų, mokėjo medį, vadinasi, apdirbt... Išdirbt, supranti... Apie medį — — nusimanė, a?"

Žmogus su margu kaklaraiščiu nieko neatsakė, tik įtariamai pažiūrėjo į propeleriuotąjį, apsižvalgė, ar kas nežiūri, ir, kažkaip nepastebėjęs, kad aš į juos atstatęs ne tik ausis, bet ir akinius, atsikrenkštęs nusispiovė į parketą. Propeleris tuoj ištraukė iš kišenės labai didelę dryžuotą nosinę ir ėmė šluostytis prakaitą.

„Gal išgeriam dar po vieną?" sako, energingai sausindamas kaktą.

„Man, ponuli, viskės. Bet nesuprantu, kodėl mane taip tardai. Negražu".

„Damit, neužsigauk", sako propeleris. „Aš iš Amerikos. Medžiagą renku".

Šito ir man buvo per daug. Atsirado, mat, skrajojantis ubagas! Iš Amerikos! Medžiagą dar!

„Veit vuon minut", sakau. Reiškia, prašom čia per daug nesikarščiuot. „Is genof", sakau, „trobel meik..." Reiškia, prašytumėm mėgint susivaldyt, o ne iš žmonių šaipytis. Dar norėjau į stalą kumščiu tvot — parodyt, vadinasi, kad nejuokauju, bet čia margasis pasišiaušė.

„O pats", sako, „su auksiniais akulioriais, iš kur būsi? Ar tik kromo kur nepametei?"

Čia aš taip supykau, kad vos vos susilaikiau bokalu per kvailą galvą nevožęs. O ką? Aš, vadinasi, žmogų užstoju, ginu, o šis — mane šmeižt! Nieko. Susivaldžiau. Sušilau, suprantat, susiraukiau, bet susivaldžiau. Tik, žinote, taip sau pro pirštus į dergimą irgi negalima!..

Išpūčiau krūtinę ir pakilau, atsistojau. Parodyt, vadinasi, kad aš ne iš pačių mažųjų.

„Kitą kartą", sakau, „būbaliau, nežinodamas su kuo kalbi — biški mandagiau..."

„Ar mandagiau?" sako margasis. „Tai pala, aš tau tuoj visai mandagiai..."

Ir, tikėsit ar ne, strykt — pašoko ir užsimojo, reiškia... Puolė mane, kaip koks raumojantis Himalajaus džiunglių tigras!

Bet čia atsitiko toks keistas dalykas: tas azartiškas kudlius — tikrą tiesą sakau, ne mano šunelis, pirmą kartą savo gyvenime tam klube jį ir išvydau, — taigi kudlius suurzgė ir griebė margajam už kojos! O šis ką? O gi ką — mostelėjo rankom, suriko: „Ratavokit! Vilkinis!" ir krito aukštielninkas dar vis prakaituojančiam medžiagos rinkėjui iš Amerikos į glėbį...

Tai prašau, aš viską atvirai, mielai, taip sakant, į laikraštį parašyčiau, bet — kad gi patys matot — medžiagos, vadinasi, nėra, ir baigta. Kaip anglai, reiškia, sakytų: „Piniš."

Al. N. Dičpetris

PALANGOS KRANTELIAI

Dar vis tebesibastau svetimų kraštų pakrantėmis, kaip tas amžinas žydelis: plaukioju svetimais laivais. O anądien patekau taip beplaukiodamas į Švedijos Umea miestelį.

Vėjas pūtė visą laiką iš Suomijos. Švedų pakrantėje užpūtė mus ledų kalnais. Laivo bosas nenorėjo mokėti 12000 kronų ledlaužiui. Kapitonas pasiėmė sau visą atsakomybę, ir pradėjom slinkti į Suomių pakrantę, nes ten nebuvo ledų. Bet ties Kielio kanalu plaukiant užėjo rūkas. Bijodami ledų, truputį pasidavėm į kairę.

Pakilo triukšmas, pradėjo švilpti kaukti iš visų pusių, kad laivai nesusidurtų. Estai tik šaukė: „Kurato, kurato, gal būt, į rusų rankas patekom!"

Kai saulutė prašvito, tai viskas nutilo, ir pastebėjom krantą.

Karininkas pranešė, kad čia yra Lietuva. Plaukėm pro Palangą. Tuojau pakeitėm kursą, norėdami nutolti nuo kranto, kad rusų žvalgyba neužpultų mūsų.

Aš pro žiūronus stebėjau krantus. Žvalgiaus į visas puses. Dykuma, ne dykuma. Atrodo, lyg būtų atomas suardęs. Tik smėlio kupšneliai su krūmokšniais, o ir tie parudavę. Nieko ten judant nemačiau. Kad nors žuvėdrų būtų, bet ir tų nemačiau. Gal ir joms nustatytas laikas, kada pradėti atostogauti tose dykumose...

Labai gerai atsimenu, kai buvau jaunas, tai visur ten slinkinėjau po visus kampelius. Kur tik žvelgiau, visur žaliavo. Paukšteliai čiulbėjo, lakštingalos giedojo, o žmonių judėjimas! Čia Birutės parkas. Tarp tų pušų ten vaikštinėjau, per tas kopas šokinėjau, lindau į bangas, į baltas puteles.

Prisiminęs anuos prieš 30 metų buvusius senus laikus, nusirengiau, pasiėmiau virvę ir kibirą, pririšau kibirą, pasisėmiau tų baltų putelių ir užsipyliau ant savęs ties Palanga. Kad ir šalta buvo, pasijutau, kaip naujai užgimęs.

Kai žvilgterėjau į savo draugus, jie visi irgi drebėjo. Mat, aš visai buvau pamiršęs, kad mes esame rusų vandenyse.

V. U.

Europos lietuvių kronika

LONDONAS

AMERIKOS LIETUVOJ

Pasaulio lietuvių jaunimo kongresas ir dainų šventė sutraukė į Ameriką lietuvius iš viso laisvojo pasaulio. Neatsiliko ir Anglijos lietuviai, aplankydami šį didžiulį kraštą suvažiavimų proga. New Yorke, Brooklyne ir Washingtone, jau nekalbant apie Chicagą bei Dainavos stovyklą, kur suvažiavo jaunimas, šiandien gali išgirsti, kad čia buvojo vienas ar kitas Anglijos lietuvis.

Bene pirmas New Yorke pasirodė stud. Romas Kinka, o Washingtone — Kastulė Noreikaitė, kuri aplankė Lietuvos Pasiuntinybę Amerikos sostinėje.

DBLS pirm. J. Vilčinskas su žmona taip pat atvyko į Ameriką praleisti vasaros atostogų ir ta proga aplankė žymesnes vietas. Birželio 21 d. jie apsilankė Vliko būstinėje ir „Darbininko" redakcijoje. Savo vizito Vlike proga DBLS pirmininkas susipažino su Vliko ir LLK darbuotojais. Išreikšdamas padėką Vliko pirm. V. Sidzikauskui už jo nenuilstamą darbą, vadovaujant mūsų veiksniams, ir norėdamas pareikšti DBLS Valdybos dėkingumą V. Sidzikauskui už nuoširdžius ryšius su Londono liet. organizacijomis, DBLS pirmininkas įteikė V. Sidzikauskui DBLS nario kaklaraištį. Įteikimo metu buvo pasikeista kalbomis, dalyvaujant kitiems LLK nariams.

Birželio 24 d. DBLS pirm. J. Vilčinskas buvo Washingtone ir ta proga aplankė Lietuvos Pasiuntinybę, kur pasikalbėjo su Pasiuntinybės Patarėju Dr. S. Bačkiu bei kitais Pasiuntinybės darbuotojais.

Amerikoje šiomis dienomis oras buvo labai gražus, o temperatūra svyravo tarp 80 ir 95 laipsnių F. pavėsyje.

RAŠYTOJAS J. TININIS LONDONE

Su kitais trim lietuviais bendrakeleiviais atvykęs iš Kalifornijos, JAV, porai mėnesių pasidairyti po Europą rašytojas Juozas Tininis pradžiai pasuko į Londoną, čia lankėsi Lietuvių Namuose ir trumpam išvažiavo į Herefordą pas Valterius. Paskui pasuks į Europos žemyną.

Su juo atskridusios Dr. M. Gimbutienė ir N. Railaitė pasiliko Europos žemyne.

ALGIRDAS LANDSBERGIS IR JO JUMORAS LONDONE

JAV gyvenąs rašytojas Algirdas Landsbergis liepos pradžioje atvažiuoja ilgesniam laikui į Europą ir ta proga trumpam sustos Londone.

JAV lietuvių kolonijose jis nebe kartą buvo jau suruošęs įdomius literatūros vakarus-rečita ius, kurių metu skaito ir vaidina savo draminių veikalų ištraukas. Tokį mums visiškai naują dalyką nutarta suruošti dabar ir Londone. Čia jis skaitys ir vaidins ištraukas daugiausia iš savo parašytųjų komedijų. Žodžiu, tasai susitikimas Londono lietuvių su rašytoju Alg. Landsbergiu žada būti linksmas.

Susitikimą - literatūros vakarą ruošia DBLS Londono I skyrius liepos 9 d., šeštadienį, Londono Lietuvių Klube (345A Victoria Park Rd., E. 9).

Pradžia 7.30 val.

ALEKSO KAZAKEVIČIAUS LAIDOTUVĖS

Liepos 2 d. Londono ligoninėje mirė Aleksas Kazakevičius, 42 m. amžiaus, gyvenęs 414 Corfield St., E. 2.

Laidotuvės įvyks antradienį, liepos 12 d., 9 val. ryto, nuo Lietuvių bažnyčios.

GRĮŽO ATOSTOGŲ

Kun. Petras M. Urbaitis, salezietis, atlydėjo į Londoną septynis Saleziečių gimnazijos moksleivius, vykstančius atostogų pas savo tėvelius.

Kun. Urbaitis pasiliks Anglijoj ir Skotijoj iki liepos mėn. galo.

STOVYKLA IR SĄSKRYDIS

Jaunimo Metų proga organizuojama berniukų stovykla Alpių kalnuose. Priimami berniukai nuo 10 iki 14 metų amžaus.

Išvykstama iš Londono Lietuvių Namų liepos 31 d., sekmadienį. Pakeliui porai dienų bus sustota Paryžiuje.

Be to, rugpiūčio 1-15 d.d. organizuojamas buvusiųjų Saleziečių gimnazijos auklėtinių sąskrydis ir kelionė aplink Italiją.

V. JANULEVIČIUS EMIGRAVO

Nidos spaustuvėje dirbęs V. Janulevičius su motina emigravo į JAV, kur įsikūrę jų giminės.

TIK PER 10 DIENŲ...

Trumpam vasaros sezonui ir už labai papigintą kainą siūlome ypatingai gerus ir praktiškus siuntinius, kurie pristatomi į Lietuvą *oro paštu per 10 dienų*.
Šie tokie praktiški ir reikalingi siuntiniai suteiks jūsų artimiesiems malonią staigmeną ir netikėtą paramą, tad nepraleiskite šios retai pasitaikančios progos ir pasinaudokite šiuo mūsų specialiu pasiūlymu.

MERGUŽĖLĖ (01)

Itališkas labai populiarus lietpaltis, vilnonė kostiumui arba vasariniam paltui medžiaga, 4 jardai gėlėtos šilkinės suknelei medžiagos, 1 nailono skarelė, 1 šilkinė labai graži gėlėta skarelė, 2 poros geriausių nailono kojinių, 1 nepermatomo nailono bliuskutė.

KAINA £22.0.0.

BERNUŽĖLIS (02)

Nailoniniai spalvoti arba balti viršutiniai marškiniai, 1 terilino kaklaraištis, vilnonė vasariniam kostiumui medžiaga, arba juoda kostiumui medžiaga, 1 specialus labai stiprus itališkas lietpaltis, viena pora nailono kojinių su 6 mėnesių garantija, 1 be rankovių su kostiumu dėvimas megztukas.

KAINA £22.0.0.

Jungtinis *Merguželės* ir *Bernužėlio* siuntinys kainuoja
TIK £41.0.0.

Siunčiame ir jūsų pačių sudarytus siuntinius (tik naujų prekių). Tokius siuntinius (iki 22 lbs) galite adresuoti mums, ir mes juos išekspedijuosime į Lietuvą už Inturisto imamą mokestį. **Mūsų sąskaitos už per mus jūsų pasiųstus į Lietuvą siuntinius suteikia teisę gauti atitinkamą Income Tax sumažinimą.** Prie tokių siuntinių galime pridėti šį tą ir iš mūsų kataloginių prekių. Siųskit užsakymus, reikalaukit pavyzdžių ir kainininkų:

BALTIC STORES LTD.

(Z. JURAS)

421, HACKNEY ROAD, LONDON, E.2.
Telef. SHO 8734

SENIAUSIOJI ŠIOJE SRITYJE LIETUVIŲ FIRMA.

Greitas, garantuotas ir gavėjo parašu patvirtintas pristatymas!

Atstovai: Anglijoje — A. Kuzmickas, 31 Milton St., Eccles, Manchester. JAV — L. Venckus, 7030, So. Talman Ave., Chicago, Ill. Australijoje — K. Stankūnas, 5 Markwell St., Brisbane, Qnland. Kanadoje — A. Kusinskis, 124 Park St., Sudbury, Ont.

MŪSŲ RĖMĖJAI

Apsimokėdami už „Europos Lietuvį" ar Nidos Knygų Klubo leidinius, šie tautiečiai buvo malonūs pridėti aukų lietuviškam spausdintam žodžiui paremti: 21 šil. A. Čebatoriūnas, 11 šil. P. Gugas, 5 šil. L. Švalkus, po 3 šil. J. Kinka ir J. Beinoras, 2.6 šil. A. Pačkauskas, po 2 šil. V. Jurevičius, K. Savonis ir B. Sagurskis.

LIETUVIŠKOS PAMALDOS

BIRMINGHAM — liepos 10 d., 11 val., 21 Park Rd.
NOTTINGHAM — liepos 10 d., 12.30 v. St. Patrick's bažn.
BRADFORD — liepos 17 d., 12.30 val.
ROCHDALE — liepos 24 d., 12 val.

BRADFORDAS

SŪKURYS BRADFORDE

Maždaug prieš pusę metų naujai persiorganizavusio Sūkurio pirmieji žingsniai pasirodė Bradforde lietuvių Vyties Klubo salėje. Tai buvo užuomazga, nors ir nediduko, sąjūdžio, gal ir ne visai naujo.

Aną šeštadienį tas pat Sūkurys, tik jau gerokai papildytas nauju atžalynu — gražiu būriu jaunų mergaičių, visoje pilnumoje gražiai užsirekomendavo susirinkusiems lietuviams į Textilės salę Bradforde.

Pirmuoju programos punktu buvo A. Bučio vienaveiksmis scenos vaizdelis „Čigonė išbūrė". Tai buvo lyg ir pynė pašnekesių, šokio ir dainos Joninių išvakarėse, kur jaunimas ir senimas rinkosi švęsti Jonines.

Vos pirmieji vaidintojai pasirodė scenoje, tuojau tarp jų ir publikos užsimezgė glaudus ryšys: jų šokius ir dainas palydėjo nuoširdžios ir pelnytos publikos katutės. Juo labiau, kad visi žinojo, jog šis Sūkurio pasirodymas buvo rengiamas su meile dainai, su meile tautiniam šokiui ir su meile savo tautiečiui.

Iš šio pasirodymo išskirtina čigonė I. Virks, kuri ar ne pirmą kartą pasirodė tokiame vaidmenyje. Jos drąsūs, pasakyčiau, čigoniški judesiai, jos perveriantis akių žvilgsnis darė ją tikrai čigoniška. N. Burbaitė labai gražiai pašoko jaunos čigoniukės šokį. Jos grakšti figūra ir drąsūs judesiai žavėjo susirinkusius. Tik gaila, kad tas jos šokis buvo toks trumputis. O galėjo būti keletą kartų ilgesnis, galėjo dar ilgiau žavėti publiką. Juk čigonės paprastai šoka iki pailsdamos.

Tik ar ne per mažai jaunimas įsijungė į bendrą Joninių išvakarių programą? Jaunimas daugiau šoko, o senimas daugiau dainavo. Man atrodo, būtų daug pilnesnis vaizdas, jei visa scena būtų paskendusi dainose. Juk lietuvis mėgsta dainą: jis dainuoja, kai liūdi, ir dainuoja, kai jam linksma. O ką šnekėti apie Joninių išvakares, kai viso kaimo jaunimas susirenka ir dar svečių pasikviečia!

Gražų A. Bučio dekoracijų vaizdovietį papuošė mūsų jaunosios mergaitės savo jaunatve ir gražiais tautiniais rūbeliais. Bendras vaizdas, iš tolo žiūrint, atrodė, kaip gražus lietuvaitės darželis, papuoštas įvairiaspalvių gėlių žiedais.

Antroje programos dalyje dainavo Sūkurys: Sūkurį, Ramunėlę, Nusvirusias vyšnias, Grįšim, Lielius, Prie vartelių ir Ai, ai, ai. Vyrai padainavo Raitelį, o moterys Ar tu, broli, liūdi?, Lydėk mane, berneli ir Aguonėlę. Dainos praskambėjo viena gražiau už kitą. Tik gaila, kad programoj neparašyta, kas tas dainas rašė ir kas jas komponavo. Tačiau žinau, kad Sūkurio, Nusvirusių vyšnių ir Ar tu, broli, liūdi yra A. Bučio žodžiai ir T. Buroko muzika.

Dainas akordeonu gražiai palydėjo I. Virks. Jos akompanimentas puikiai papildė bendrą dainos sąskambį. Aš tikrai norėčiau išgirsti jos ne tik akompanimentą, bet ištisą akordeono koncertą. Muzikinės dalies vedėjas, o kartu ir aktyvus šio vieneto dalyvis yra T. Burokas, kurio dėka susirinkusieji išvydo šį gražų sūkuriečių pasirodymą. O tautinius šokius parengė O. Peleckienė.

Vik. Ignaitis dėkojo susirinkusiems, kurių buvo iš Leeds, Huddersfieldo, Manchesterio, Lee, Rochdale, Bolton, Halifaxo ir kitur, dėkojo programos dalyviams ir ponioms įteikė gyvų gėlių puokštę. O muzikinės dalies vedėją T. Buroką papuošė gražiu iš žmonos gėlyno nuvogtu bijūnu.

J. Vaidutis

ŠERGALIUS ATSISVEIKINANT

Bemaž visi Bradfordo lietuviai susirinko į Vyties Klubo salę atsisveikinti su išvykstančiais senukais Šergaliais aną šeštadienio vakarą. Jie nepadarė didelių darbų Bradforde, neišaugino talentų šeimoje, bet savo širdingumu laimėjo Bradfordo lietuvius.

Šergalienė visada buvo susirūpinusi, kad visi būtų susimokėję DBLS nario mokestį, kad nebūtų pamirštas Tautos Fondas, visada besišypsanti ir savo svečius bevaišinanti vis kokiomis karčiomis ašaromis... Ji buvo didžiausia Tautos Fondo rėmėja Bradforde.

J. Šergalis, net ir ligonis būdamas, nepamiršo bendrųjų lietuvių reikalų:

— Kaip būtų gražu ir gera, kad mes turėtume savišalpos kasą, — aiškindavo visiems kiekviena pasitaikiusia proga.

Jis buvo ir pirmasis tos kasos narys, kai ji buvo įsteigta Bradforde.

Šergaliai buvo vienintelė šeima Bradforde, kurių visi vaikai įsijungė į lietuvių visuomenę ir buvo aktyvūs jos nariai: Jurgis su Antanu geri sportininkai; Jurgis rūpestingas Vyties Klubo pirmininkas, o Antanas Klubo valdybos narys. Visi čia gerai pažįsta O. Šergalytę-Peleckienę. Ji visiems šypsosi ir visus apibara, nes ji yra bemaž nuolatinė Vyties Klubo administratorė. Jos akys turi visus ir viską matyti. Ji vietos lietuvių mokykloj mokytoja. O kai prieš kiek laiko vietos mokykla buvo sunegalavusi, ji važinėjo į Huddersfieldą ir ten susirinkusi vaikų būrelį mokė. Ji nuolatinė tautinių šokių grupės vadovė ir mokytoja. Šoko net ir televizijos programoj. Ir kai lietuvių mergaičių sumažėjo, o vietos talentai nepanoro įsilieti į vietos lietuvių veiklą, Onutė (taip daugelis ją ir vadina) pasikvietė šio krašto dukras. Jas mokė, auklėjo ir globojo. Ir jei kai kas skundžiasi, kad mūsų jaunimas nekalba lietuviškai ir nenori bendrauti su lietuviais, tai Onutės tautinių šokių grupės šokėjos — šio krašto dukros, išemigravusios viena į Kanadą, o kita į Australiją, ten įsijungė į lietuvių bendruomenę, šoka tautinius lietuvių šokius ir laiškus poniai Onutei rašo lietuviškai!

Laimingos kelionės į užjūrius!

J. V-tis

MANCHESTERIS

DARIAUS IR GIRĖNO MINĖJIMAS

LVS „Ramovės" Manchesterio skyrius liepos 16 d., šeštadienį, 5.30 val., Lietuvių Socialinio Klubo patalpose (121 Middleton Rd., rengia iškilmingą

DARIAUS IR GIRĖNO MINĖJIMĄ.

Programoje kpt. Andruškevičiaus paskaita ir meninė dalis, kurios metu pasirodys T. Buroko vadovaujamas Bradfordo „Sūkurys", ponių kvartetas ir dar kitų dalykų ir tai dienai pritaikytus eilėraščius deklamuos S. Kranauskas.

Po programos bus šokiai. Gros gera kapela. Bufetas veiks iki 11 val. Šokiai baigsis 11.30 val.

Kviečiami visi iš toliau ir arčiau atvykti į minėjimą ir tuo pagerbti mūsų žuvusius Atlanto nugalėtojus.

Skyriaus Valdyba

VOKIETIJA

IŠVEŽTŲJŲ MINĖJIMAS MIUNCHENE

Po daugelio metų ir vėl pasiryžo lietuvių, latvių ir estų bendruomenių komitetai Miunchene bendrai paminėti 1941 m. birželio mėn. įvykusių masinių išvežimų aukas Pabaltijyje. Minėjimo rengėjų skonis ir kruopštumas jau pasireiškė, gavus gražiai apipavidalintus, skoningus, dienai pritaikytus pakvietimus, kurie buvo išsiuntinėti ne tik pabaltiečiams, bet ir kitų tautybių atstovams, organizacijoms, įtakingiems asmenims. Gražiai išpuoštoje salėje su lietuvių, latvių ir estų vėliavomis, perjuostomis juodu kaspinu, susirinko gausus skaičius svečių, nežiūrint tai, kad oras buvo karštas ir labai palankus laikui praleisti saulėje ir prie vandens. Daugelis lietuvaičių atvyko tautiniais rūbais ir tuo vėl pademonstravo mūsų tautinių rūbų grožį kitataučiams.

PLB Miuncheno Apylinkės Valdybos pirmininkas A. Brakauskas, atidarydamas minėjimą, supažindino dalyvius su statistiniais išvežtųjų iš Pabaltijo duomenimis. Pagrindinę šio minėjimo kalbą pasakė prof. Dr. Juozas Eretas iš Bazelio. Ji buvo dalyvių labai atidžiai išklausyta. Prelegentas nušvietė sovietų įvykdytus žiaurumus Pabaltijo valstybėse. Profesorius pabrėžė, kokia kilni ir reikšminga veikla emigracijoje ir įžiebė tikėjimą ir viltį, kad anksčiau ar vėliau visos smurtu pagrobtos ir okupuotos tautos atgaus savo nepriklausomybes, kad tokio masto diktatūra ilgai išsilaikyti negali.

Estų solistas Riivald gražiai padainavo keturias dainas, o lietuvių pianistas Antanas Smetona davė Bethoveno, Gruodžio, Čiurlionio ir Chopino kūrinių koncertą, tuo apvainikuodamas vykusį PLB Miuncheno Apylinkės V-bos iniciatyva suruoštą bendrą visų Pabaltijo tautų minėjimą.

Ši šventė dar arčiau suartino mus su mūsų bendro likimo paliestais kaimynais latviais ir estais, išryškino ir atnaujino sovietų padarytąsias skriaudas.

Gauta visa eilė užuojautų, sovietų terorą smerkiančių laiškų ir telegramų, tarp kurių ir buvusio Ukrainos min. pirmininko (dabar antibolševikinio bloko tautų prezidentas). Jis rašo: „Su estais, latviais ir lietuviais mes giliai liūdime, prisimindami rusų masinio išvežimo aukas, ir kartu protestuojame visam pasauliui prieš tironų viešpatavimą ir tikime, kad bendroje kovoje ir su Dievo pagalba mūsų tautos vėl atgaus savo laisvę ir nepriklausomybę".

Juozas

Skaitytojų laiškai

DĖL PASIKALBĖJIMO APIE BRADFORDĄ

Gerb. Redaktoriau,

norėčiau būti bešališka, bet kartais žmogus negali, girdėdamas pašalinius pasisakant. Džiugu, skaitant apie mūsų jaunuolių darbus ir pasiryžimus. Gražu turint ateičiai tautos atstovų, bet skaudu buvo skaitant J. Kuzmionio interview su V. Galbuogyte. Skaudu, kad 18 m. jaunuolė įsisąmoninusi tik blogąsias puses, kurios gal reiškiasi tik labai mažame nuošimtyje mūsų visuomenės. Kodėl J. Kuzmionis nerado reikalo to jai išaiškinti?

Vandutės atsakymai teigiami ir neigiami, ir netikiu, kad jie būtų be pašalinės įtakos. J. Kuzmionis puikiai mus žino ir galėtų padėti jai suprasti, kas ją išstūmė iš lietuviškos veiklos ir niekino. Šmeižtų Vandutės vardu neteko girdėti, nors aš Bradforde ilgiau gyvenu už ją. Žinau, kad Vandutės gabumams pavydo buvo, bet tai jos veiklai netrukdydavo. Bradforde prieš 4-5 metus vienokiu ar kitokiu būdu skautuose, lietuviškoj mokykloj, taut. šokiuose kiekvienas galėjo parodyti savo gabumus. Gali ir šiandien. Be to, Klubas visus remia ir padeda. Vandutė irgi buvo prašyta padėti net vyresniem už save. Bradfordo skaučių draugovėj ji buvo palikta adjutante, kad savo lietuviškumu ir skautišku patyrimu remtų mažiau patyrusią, bet vyresnę draugininkę. Kur dingo jos skautybė, artimo meilė ir Bradfordo skautai?

Ne, Vandute, visuomenė tavęs neišskyrė! Ji tave mylėjo ir mylėtų, jei tu pajėgtum nors kiek praplėšti tuos raiščius, kurie tave nesąmoningai varžo.

Į klausimą „Ko trūksta čia gimusiam jaunimui?" — atsakymas puikus ir neginčytinas. Mokančių liet. kalbėti ir rašyti tai neliečia, tai ko mums jaudintis? Nemokantieji mokykimės, proga šešt. mokykloj. „— Kas dėl jų darytina?" — „Nieko"!? Vandute, mokslo siekia net seniai. Kodėl norinčių nemokyti? Nenorinčius paraginti, ar ne tiesa? Dainų reikšmę išaiškinti. Iš patyrimo žinai: dainuoja visi. Dainos kalbą gilina.

Paskutinis atsakymas kai kam skaudžiausias. Vagie, kepurė dega! Kuriems tai neatitinka, turėtų nereaguoti. Kiti — už teisybę nepykite. Tiesa, kad prie degtinės daug patriotizmo. Kai išsipagiriojam — gražios idėjos lieka, bet jų vykdymo nematyti.

Kai dėl inteligentų, tai jie dirbo, kol atsirado „inteligentiškesnių visažinių", sukėlusių nesantaiką. Šiandien trūksta abejų. Visažiniai sumaišė ir išnyko, o kiti nebegrįžo. Kaip visus grąžinti, kad vėl jaustųsi viena šeima? Kritika to nepasieksime. Kiekvienas turi gerų ir blogų pusių.

Gerb. J. Kuzmioni, padėkite Vandutei iš vystyti drąsą vėl įsijungti į jaunimo eiles, giliau juos pažinti, įeiti individualiai jų būklėn. Čia Jūsų pagalba reikalingesnė. Ne skeptiškai, bet nuoširdžiai žiūrėdama į mus, tikiu, kad ir į Jūsų klausimus būtų logiškiau atsakiusi. Nestumkite nė vieno į kitas kolonijas. Bradfordas pakankamai stiprus duoti paramą jos prašantiems. Be prašymo ir kitur jos negavote. Stenkimės, jei išstumta jaučiasi, įjungti, ne tolinti.

Plačiau diskutuojant Bradfordo reikalus, neužtektų ir viso „E. Lietuvio". Tad trumpai ir nuoširdžiai linkiu Vandutei drąsos savarankiškai vėl įsijungti į mūsų tarpą. Kas jaučiasi mano žodžių nepagrįstai užgautas — atsiprašau. Taupant vietą laik rašty kitiems reikalams, pulkite mane asmeniškai.

Su pagarba **Janina Traškienė**

PATIKSLINIMAS „PIRMOSIOS RIKIUOTĖS"

Šeštadienį, gavęs „Europos Lietuvį", savo straipsnyje „Pirmoji rikiuotė" radau netikslumų. Juodraštį paėmus tikrinti, pasirodė, kad man iš jo perrašinėjant mašinėle, pirmojoj eilutėj praleisti šie žodžiai: pradėjusi apmokymą. O tamstos į tą vietą įrašyta žodžiai: baigusi apmokymą. Dar mano yra praleista po sakinio „Numaniau, kad nelengva bus išlaikyti egzaminai, bet nenustojau vilties" visas sakinys: „Taip buvo daroma iki birželio mėn. vidurio egz. dienos, kurioj tapau puskarininkiu".

Jonas Strumskis

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARk 2470.

Leidžia Liet. Namų Akc. B-vė. Leidimo Tarybą sudaro DBLS V-ba ir Europos Liet. Bendruomenių pirmininkai.

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Prenumeratos kaina: metams 50 šil.; dolerio kraštuose — 6 dol. metams; Vokietijoje — DM22.

Už laikraštyje kieno nors spausdinamųjų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.